

Pietarsaari Uusikaarlepyy Pedersöre Luoto Kruunupyy

Pietarsaaren seudun kotouttamisohjelma 2014 – 2017

Kotoutumisella tarkoitetaan

maahanmuuttajan ja yhteiskunnan vuorovaikutteista kehitystä, jonka tavoitteena on antaa maahanmuuttajalle yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja samalla kun tuetaan hänen mahdollisuuksiaan oman kielen ja kulttuurin ylläpitämiseen.

Laki kotoutumisen edistämisestä, 3 §, 1 mom.

SISÄLTÖ

1. JOHDANTO	4
1.1 Pietarsaaren seudun kotouttamisohjelma	5
2. KUNNAN TEHTÄVÄT	5
3. VALTION TOIMIJAT	6
4. MAAHANMUUTTO	7
5. MAAHANMUUTTAJAKATEGORIAT	7
5.1 Pakolaiset	7
5.1.1 Kiintiöpakolaiset	8
5.1.2 Turvapaikanhakijat	9
5.2 Työvoiman maahanmuutto	10
5.3 Omaisten maahanmuutto	11
5.4 Ulkomaalaiset opiskelijat	12
6. MAAHANMUUTTO PIETARSAAREN SEUDULLA	12
7. KOTOUTUMISTA EDISTÄVÄT TOIMENPITEET	13
7.1 Perustieto suomalaisesta yhteiskunnasta	13
7.2 Neuvonta- ja ohjauspalvelut	14
7.3 Alkukartoitus	15
7.4 Kotoutumissuunnitelma	16
7.5 Kotoutumistuki	16
7.6 Muut toimenpiteet	17
8 KOULUTUS	17
8.1 Perusopetus	17
8.1.1 Valmistava opetus	18
8.1.2 Kotikielen opetus	18
8.1.3 Läksyapu	19
8.1.4 Opetuksen haasteet	19
8.2 Harkintaan perustuva valinta toisen asteen koulutukseen	20
8.3 Lukiokoulutukseen valmistava koulutus	20
8.4 Aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutus	20
9. KONKREETTISET TOIMENPITEET JA TAVOITTEET	21
9.1 Päätöksenteko ja yhteistyö	22
9.2 Työllisyys	23
9.3 Osallisuus	23
10. TIIVISTELMÄ	25

LIITTEET

1. LÄHTEET JA LINKIT	26
2. HANKKEET	29
3. MAAHANMUUTTOTILASTO	31
Kuva 1: Ulkomaan kansalaisten määrä 2001-2012	31
Kuva 2: Ulkomaan kansalaisten määrä/Pohjanmaa 2011	32
Kuva 3: Ulkomailla syntyneiden prosentuaalinen osuus 2011	32
Kuva 4: Oleskeluluvat ja EU-rekisteröinnit 2011	33
Kuva 5: Myönnetyt oleskeluluvat hakuperusteittain 2012	33
Kuva 6: Suurimmat väestöryhmät, Pohjanmaa, Keski-Pohjanmaa 2011	34
Kuva 7: Suurimmat ulkomaan kansalaisten ryhmät Suomessa 2012	34
Kuva 8: Väestö syntymämaan, kansalaisuuden ja kielen mukaan, 31.12.2012	35
Kuva 9: Ulkomaalaisten työttömyysaste 2010–2013	35
Kuva 10: Kuntien vastaanottamat pakolaiset 2002–2012	36
Kuva 11: 2012: Kiintiöpakolaisten valinta	36
Kuva 12: Turvapaikkapäätökset, Suomi 2010–2012	37
Kuva 13: Turvapaikanhakijat Pohjoismaissa 2011–2012	37
Kuva 14: Suurimmat turvapaikanhakijoiden kohdemaat 2012	38
Kuva 15: Suurimmat lähtömaat 2012	38
Kuva 16: Maahanmuuttajatilanne kunnittain 2012/2013	38
4. PKO 2010: TARPEET. TOIMENPITEET JA TARPEET 2013	39
5. TIIVISTELMÄ, TAVOITTEET 2014–2017	42
6. YHTEISTYÖSOPIMUS KIINTIÖPAKOLAISTEN VASTAANOTTAMISESTA PIETARSAAREN SEUDULLE 1.1.2014–31.12.2016	48
7. MAAHANMUUTTOHALLINTO	50
8. TERMEJÄ (sanasto su-ru-eng ja käsitteiden selityksiä)	51

1. JOHDANTO

Laissa kotoutumisen edistämisestä (30.12.2010/1386), joka tuli voimaan 1.9.2011, säädetään että kotouttaminen koskee kaikkia, joilla on ulkomaalaislaissa (301/2004) tarkoitettu voimassa oleva oleskelulupa, oleskelukortti tai rekisteröity oleskeluoikeus Suomessa. Itse ohjelmasta todetaan seuraavaa (32 §):

Kunnan tai useamman kunnan yhdessä on laadittava kotoutumisen edistämiseksi ja monialaisen yhteistyön vahvistamiseksi kotouttamisohjelma, joka hyväksytään kunkin kunnan kunnanvaltuustossa ja jota tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. Ohjelma otetaan huomioon kuntalain (365/1995) 65 §:n mukaista talousarviota ja -suunnitelmaa laadittaessa.

Lisäksi kunnan kotouttamisohjelman laatiminen on edellytyksenä sille, että kunta saa korvauksen pakolaisten vastaanotosta aiheutuneista kustannuksista (44 §), jos kunta on tehnyt sopimuksen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kanssa. 31 §:ssä säädetään lisäksi monialaisesta yhteistyöstä paikallistasolla:

Paikallisten viranomaisten on kehitettävä kotouttamista monialaisena yhteistyönä. Yhteistyöhön osallistuvat kunta, työ- ja elinkeinotoimisto ja poliisi sekä kotoutumista edistäviä toimenpiteitä ja palveluja järjestävät järjestöt, yhdistykset ja yhteisöt.

Kunta tai useampi kunta yhdessä voi asettaa yhteistyössä paikallisten työmarkkina-, yrittäjä- ja kansalaisjärjestöjen kanssa kotouttamisen suunnittelun ja toimeenpanon kehittämistä sekä etnisten suhteiden edistämistä varten paikallistason neuvottelukunnan.

Lisäksi laissa annetaan suosituksia ohjelman sisällöstä. Se voi sisältää esimerkiksi¹:

- kytkennän kunnan strategiseen suunnitteluun
- suunnitelman kotoutumista edistävästä ja tukevista toimenpiteistä
- monivuotisen suunnitelman kuntaan osoittamisesta
- suunnitelman lasten ja nuorten kotoutumisen edistämisestä
- suunnitelman työvoiman ulkopuolella olevien ryhmien kotoutumisen ja sosiaalisen vahvistamisen edistämisestä
- suunnitelman hyvien etnisten suhteiden ja vuoropuhelun edistämisestä
- seurantasuunnitelman.

Kunnan kotouttamisohjelmassa voidaan lisäksi määritellä kunnan ja kansalaisyhteiskunnan väliset yhteistyömuodot.

Hankekoordinaattori Ulla Linder palkattiin 40 %:n työajalla päivittämään kotouttamisohjelma syksyn 2013 aikana yhteistyössä muun muassa pakolaiskoordinaattori Ann-Britt Kronqvistin ja Welcome Officessa työskentelevän Cajsa Björkmanin kanssa. Kuntien edustajilla, työ- ja elinkeinotoimistolla ja muilla asianosaisilla on ollut mahdollisuus vaikuttaa ohjelman sisältöön.

¹ lähde: ELY-keskus

1.1 Pietarsaaren seudun kotouttamisohjelma

Pietarsaaren seutuun kuuluvat Pietarsaari, Uusikaarlepyy, Pedersören kunta, Luoto ja Kruunupyö. Pietarsaarella, Luodolla, Uudellakaarlepyyllä ja Pedersören kunnalla on ollut 1.1.2010 lukien yhteinen sosiaali- ja terveysvirasto, jota hallinnoi Pietarsaari. Kruunupyön sosiaali- ja terveydenhuollosta on vastannut 1.1.2009 lukien Kokkola isäntäkuntasopimuksen kautta.

Vuonna 2010 laadittiin *Pietarsaaren seudun kotouttamisohjelma* After Eightin Immi-hankkeessa Pietarsaareissa. Ohjelmaa voi hyvin käyttää rinnakkain tämän asiakirjan kanssa, sillä se sisältää perusteellisemmat kuvaukset muun muassa kansainvälisestä ja kansallisesta kotouttamispolitiikasta (luku 6) sekä seudun eri toimijoista, jotka tarjoavat palveluja maahanmuuttajille (luku 9). Ohjelman laatimisen jälkeen lainsäädäntö on muuttunut siten, että kotoutumisen edistäminen ei koske enää pelkästään pakolaisia, vaan kaikkia maahanmuuttajia, mikä puolestaan asettaa kunnille enemmän vaatimuksia.

Maahanmuutto seudulle on lisääntynyt, ja muun muassa kiintiöpakolaisia on otettu vastaan kolmeen otteeseen yli kymmenen vuoden tauon jälkeen. Kotouttamispalvelut eivät valitettavasti ole kehittyneet samassa tahdissa kuin maahanmuutto on lisääntynyt. Tässä asiakirjassa muotoillaan kotouttamistyön tavoitteet, vaikka syksyllä 2013 ei ole vielä kattavaa toimielintä, joka työskentelisi pelkästään maahanmuuttoasioiden parissa ja vastaisi ohjelman tavoitteiden toteuttamisesta ja seurannasta. Kiireellisin toimenpide seudullamme on päätösvaltaisen, kattavan yhteistyöelimen perustaminen sekä koordinaattorin palkkaaminen yhteistoiminta-alueelle. Koordinaattorilla tulee olla vastuu kaikkien maahanmuuttajien kotouttamisesta, ei pelkästään kiintiöpakolaisten. Syksyllä 2013 on suunnitteilla yhteistyösopimus kiintiöpakolaisten vastaanottamisesta pitkällä aikavälillä ja pakolaistyöryhmän perustamisesta (ks. liite 6, yhteistyösopimus).

Pietarsaaren seudun kotouttamisohjelmasta 2010 käytetään jäljempänä lyhennettä *PKO*, kotoutumisen edistämisestä vuonna 2010 annetusta laista nimitystä *kotouttamislaki* ja elinkeino-, liikenne-, ja ympäristökeskuksesta nimitystä *ELY-keskus*. Liitteissä on tilastotietoja, tiivistelmiä tarpeista ja tavoitteista sekä keskeisten käsitteiden sanasto. Ohjelman tavoitteena on

- kuvailla lyhyesti lain keskeisiä vaatimuksia
- toimia käytännön työkaluna seudun päättäjille, viranhaltijoille ja maahanmuuttajille
- kartoittaa vuosien 2010-2013 tilanne
- kuvailla haasteita, tarpeita ja tavoitteita
- olla helposti päivitettävä.

2. KUNNAN TEHTÄVÄT

Kotouttamislain (3. luku, 30 §) mukaan kunnalla on yleis- ja yhteensovittamisvastuu maahanmuuttajien kotouttamisen kehittämisestä sekä sen suunnittelusta ja seurannasta paikallistasolla. Kunnan on huolehdittava

- siitä, että kunnan palvelut soveltuvat myös maahanmuuttajille
- oman henkilöstönsä osaamisen kehittämisestä kotouttamisessa
- siitä, että maahanmuuttajaväestön tarpeet ja kotoutumisen edistäminen otetaan huomioon kunnan ja muiden paikallisten viranomaisten yleisessä suunnittelussa, toiminnassa ja seurannassa.

Tavoitteena on

- tukea paikallisesti ja seudullisesti kansainvälisyyttä, tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta
- edistää myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien välillä
- edistää hyviä etnisiä suhteita ja kulttuurien välistä vuoropuhelua
- edistää maahanmuuttajaryhmien osallisuutta
- tukea mahdollisuuksia oman kielen ja kulttuurin säilyttämiseen (29 §).

Suomen kuntaliitto katsoo, että maahanmuutto vahvistaa kuntien ja alueiden elinvoimaisuutta. Maahanmuuttopoliittisissa linjauksissa (2011, sivu 4) todetaan:

Maahanmuuttajien palvelutarpeita on tarkasteltava kokonaisuutena, johon kuuluvat muun muassa koulutus, sosiaali- ja terveydenhuolto ja asuminen. Maahanmuuttajien yksilölliset tarpeet vaativat peruspalvelujen mukauttamista sekä erillisjärjestelyjä palvelujen tarjoamisessa. Erityistä huomiota on kiinnitettävä työelämän ulkopuolella olevien haavoittuvien ryhmien sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin. Syrjäytymisen ehkäisy edellyttää monipuolisia toimenpiteitä, joihin tulee ryhtyä riittävän varhaisessa vaiheessa.

Kielilain (423/2003) mukaan maahanmuuttajalla on oikeus tulkkaukseen ja asiakirjojen käännöksiin. Asia voidaan tulkita tai kääntää sellaiselle kielelle, jota asianosaisen voidaan todeta asian laatuun nähden riittävästi ymmärtävän. Perheenjäsenten käyttämistä tulkkina tulee välttää. Ammattitulkin tulee mieluiten olla fyysisesti paikalla, mutta yksinkertaisimmissa asioissa voidaan käyttää myös puhelintulkkauksia.

3. VALTION TOIMIJAT

Valtioneuvosto päättää valtakunnallisesta kotouttamisen kehittämisestä laatimalla kotouttamisen tavoitteet sisältävän valtion kotouttamisohjelman neljäksi vuodeksi kerrallaan (34 §).

Työ- ja elinkeinoministeriön tehtäviin kuuluvat muun muassa kehittäminen, suunnittelu, ohjaus, yhteensovittaminen, arviointi ja seuranta (35 §).

ELY-keskuksen tehtäviä ovat muun muassa (37 §)

- alueellinen kehittäminen, yhteistyö, yhteensovittaminen ja seuranta
- kuntien tukeminen ja neuvonta
- työ- ja elinkeinotoimistojen ohjaus, neuvonta, tukeminen ja osaamisen kehittäminen
- työvoimakoulutuksena toteutettavan kotoutumiskoulutuksen suunnittelu, hankinta ja valvonta.

4. MAAHANMUUTTO

Kotouttamislain (3 §) mukaan *maahanmuuttajalla* tarkoitetaan

Suomeen muuttanutta henkilöä, joka oleskelee maassa muuta kuin matkailua tai siihen verrattavaa lyhytaikaista oleskelua varten myönnetyllä luvalla tai jonka oleskeluoikeus on rekisteröity taikka jolle on myönnetty oleskelukortti.

Tavallisimmin Suomeen muutetaan perheen, opintojen tai työn vuoksi. Osa ulkomaalaisista viipyy Suomessa vain muutaman vuoden, osa hakee Suomen kansalaisuutta ja asettuu maahan pysyvästi. Ulkomaalaisten osuus väestöstä on noin neljä prosenttia. Suurin osa ulkomaalaisista asuu pääkaupunkiseudulla: Helsingissä, Espoossa ja Vantaalla².

Mielenkiintoinen kysymys on se, kauanko kotouttamistoimenpiteiden odotetaan jatkuvan. Milloin maahanmuuttaja on kotoutunut? Minkä asteista kotoutumista odotetaan ja mitä mieltä maahanmuuttaja itse on? Yleisesti maahanmuuttajan voidaan katsoa kotoutuneen henkilön osatessa jompaakumpaa kotimaista kieltä, osatessa hoitaa asioita itsenäisesti ja osallistuessa aktiivisesti yhteiskuntaan (omat verkostot, työ ja opinnot). Selkeänä rajana on Suomen kansalaisuuden saaminen.

5. MAAHANMUUTTAJAKATEGORIAT

Seuraavassa kuvataan eri maahanmuuttajakategorioita, eri ryhmien eroavuuksia ja vastaanoton järjestämistä Pietarsaaren seudulla. Oleskelulupaprosessi on erilainen eri kategorioissa sekä sen mukaan, mistä maahanmuuttaja tulee (ks. lisätietoja liitteestä 8: "oleskelulupa").

5.1 Pakolaiset

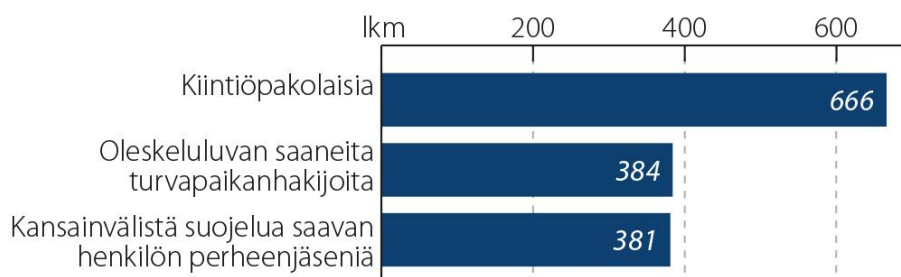
Suomessa pakolaisten vastaanoton koordinoinnista ja hallinnosta huolehtii sisäasiainministeriö ja alueellisena toimijana ELY-keskus. Maahantuloon liittyvällä vastaanotolla tarkoitetaan sekä pakolaisten, turvapaikanhakijoiden että tilapäistä suojelua saavien vastaanottoa.

ELY-keskus neuvottelee ja sopii kunnan kanssa mm. *kiintiöpakolaisten* ja *oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden* vastaanottamisesta kuntalaiseksi. ELY-keskus maksaa kunnalle tästä aiheutuvat kustannukset ja antaa

² www.intermin.fi/maahanmuutto

lisäksi laskennallisen korvauksen ohjauksesta, neuvonnasta ja muusta kotouttamista tukevasta toiminnasta. Korvausta maksetaan kolmen vuoden ajan turvapaikanhakijoina saapuneista ja neljän vuoden ajan kiintiöpakolaisina Suomeen saapuneista.³

Suomessa kansainvälistä suojelua saavien sijoittuminen kuntiin vuonna 2012⁴

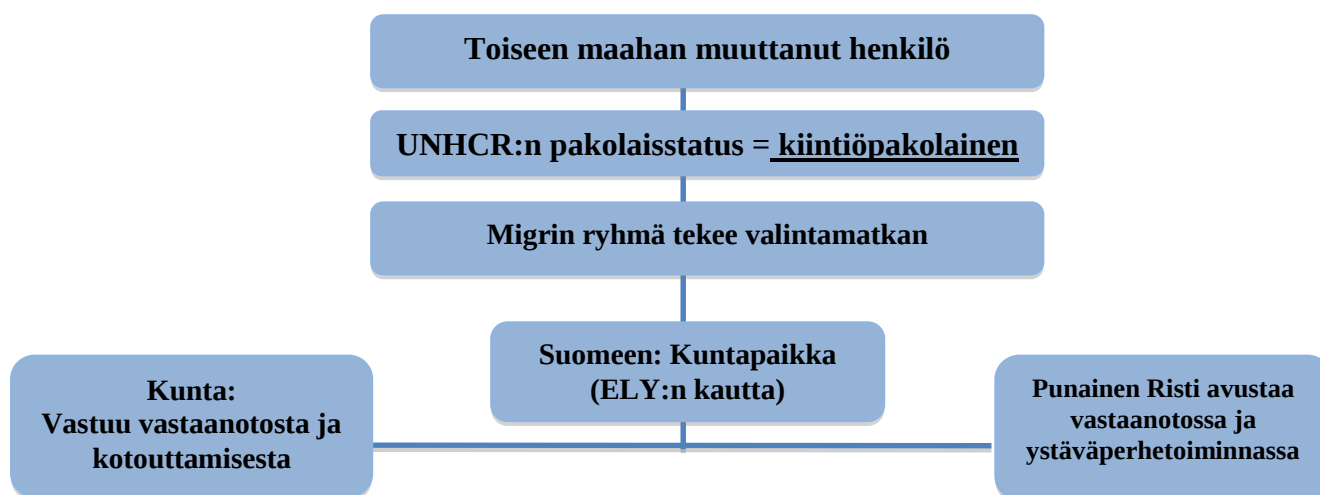

Kunta voi tukea koti- tai lähtömaahansa vapaaehtoisesti palaavien henkilöiden paluumuuttoa.

5.1.1 Kiintiöpakolaiset

Kiintiöpakolaiset ovat erityinen maahanmuuttajaryhmä, koska heidän saapumisensa on suunniteltu. He ovat paenneet kotimaastaan toiseen maahan ja asuvat usein pakolaisleirissä. Maahanmuuttoviraston (migri) valtuuskunta valitsee henkilöt Suomen pakolaiskiintiöön (750 vuodessa) ja heidät sijoitetaan kuntiin, jotka ovat halukkaita vastaanottamaan kiintiöpakolaisia.

Vastaanottoa koordinoi ELY-keskus. Kiintiöpakolaisilla on välittömästi maahan saapuessaan samat oikeudet ja velvollisuudet kuin suomalaisilla.

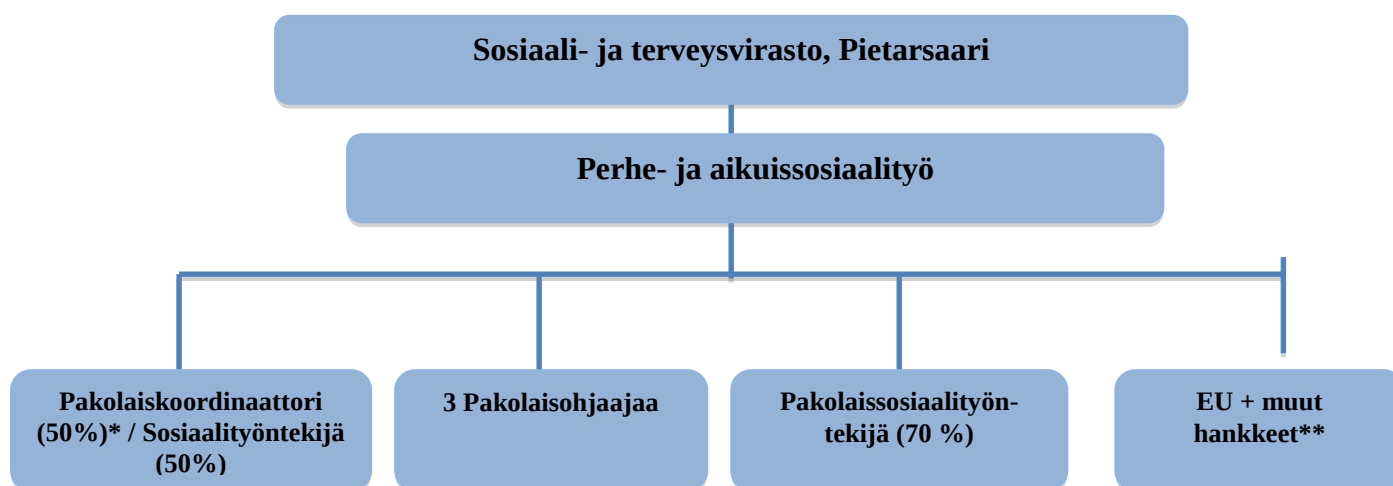

Pietarsaaren seudun kunnat ovat tehneet kiintiöpakolaisten vastaanottoon liittyvää yhteistyötä vuodesta 2010 Pietarsaaren seudun kunnallisen yhteistyö-

³ Lähde: ELY-keskus

⁴ Lähde: sisäasiainministeriö

lautakunnan suosituksesta. Henkilöstö on sijoitettu Pietarsaareen. Yhteistyö-lautakunnan alainen työryhmä suunnittelee ja johtaa lähinnä pakolaiskoordi-naattorin työtä. Pakolaiskoordinaattori ja muu henkilöstö työskentelevät Pie-tarsaaren sosiaali- ja terveysviraston alaisuudessa (syksyn 2013 tilanne). Syksyksi 2013 on suunnitteilla pakolaistyön uudelleenjärjestely.

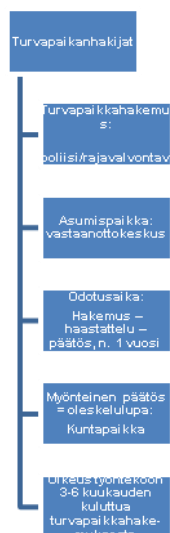
* viiden kunnan yhteinen

** ks. liite 2

Kruunupyyssä on Kruunupyyn kunnan palkkaama pakolaisohjaaja ja Kokko-lan kaupungin palkkaama osa-aikainen pakolaisasioiden sosiaalityöntekijä.

5.1.2 Turvapaikanhakijat

Suomeen tulevien turvapaikanhakijoiden vastaanottoa ja majoittamista varten on kuntien, valtion ja Suomen Punaisen Ristin vastaanottokeskusten ylläpitä-mä verkosto. Vastaanottokeskukset järjestävät turvapaikanhakijoiden perus-palvelut turvapaikkahakemuksen käsittelyaikana.

Pietarsaaressa on **Oravaisten vastaanottokeskuksen** sivutoimipiste. Vastaanottokeskuksen pääasiallisena tehtävänä on järjestää tilapäinen majoitus, tarjota terveydenhuoltoa sekä järjestää turvapaikanhakijoille mielekästä päivätoimintaa.

Noin 35 % oleskeluluvan saaneista vuodessa jää Pietarsaareen ja loput ha-
keutuvat muun muassa Helsingin seudulle ja Tampereelle. Aikuisten turvapai-
kanhakijoiden saadessa oleskeluluvan heidän asiakirjansa siirretään vastaan-
ottavan kunnan sosiaalitoimistoon.

Vuoden 2011 alussa Pietarsaaren yksikössä oli noin 100 asiakaspaikkaa ja
vuoden lopussa paikkamäärä oli 150. Vuonna 2011 oleskeluluvan sai 40 yksi-
kössä asuvaa henkilöä, joista 16 jäi Pietarsaareen. Vuonna 2012 yksikössä oli
150 paikkaa. Oleskeluluvan sai yhteensä 65 henkilöä, joista 19 jäi Pietarsaa-
reen.

Pietarsaaressa sijaitseva **Villa Miranda** on 14-paikkainen koti, joka on tarkoi-
tettu yksin saapuville alaikäisille lapsille, *joilla on oleskelulupa*. Kohderyhmänä
ovat 12-18-vuotiaat nuoret.

Lumina on yksin saapuvien 18-21-vuotiaiden nuorten *jälkihuollon yksikkö*.
Pietarsaaressa sijaitseva tila toimii nuorten kohtaamispaikkana ja henkilöstön
toimistona. Nuoret saavat apua läksyjen tekemisessä, viranomaiskontakteis-
sa, vapaa-ajan harrastuksissa yms. Toisinaan kokoonnutaan katselemaan
elokuvaa yhdessä tai vain viettämään yhteistä aikaa ja keskustelemaan. Lu-
mina kuulumilla nuorilla on oma asunto.

Villa Miranda ja Lumina ovat kuuluneet vuodesta 2012 Oravaisten **pakolais-
toimistolle**.

Suomen kymmenen suurinta turvapaikanhakijaryhmää vuonna 2012

1.	Irak	837
2.	Venäjä	226
3.	Afganistan	213
4.	Somalia	203
5.	Syyria	183
6.	Iran	129
7.	Nigeria	99
8.	Bosnia ja Hertsegovina	91
9.	Serbia	86
10.	Kosovo	82

(Hakijoita yhteensä 3 129, kansalaisuuksia 94)

Lähde: Maahanmuuttovirasto

5.2 Työvoiman maahanmuutto

Ulkomaalaisia työntekijöitä varten ei ole erillistä viranomaista tai organisaatio-
ta. **ETA-maiden** (Islanti, Liechtenstein ja Norja) ja **EU-maiden** välillä vallitsee
vapaa liikkuvuus. Työlupaa ei tarvita, mutta oleskeluoikeus on rekisteröitävä

saapumisen jälkeen poliisilaitoksella, maistraatissa, verotoimistossa ja KE-LA:ssa. **Pohjoismaiden kansalaiset** eivät tarvitse viisumia eivätkä oleskelulupaa Suomessa oleskelua tai työskentelyä varten, mutta heidän täytyy rekisteröityä maistraatissa.

Muista kuin EU- ja ETA-maista tulevat tarvitsevat *työntekijän oleskeluluvan*. Hakemus toimitetaan Suomen lähetystöön ennen saapumista tai poliisille Suomessa. Oleskelulupaa eivät tarvitse esimerkiksi urheiluvalmentajat, urheilijat, vierailevat tutkijat, taiteilijat ja marjanpoimijat.

Työn vuoksi maahan muuttavilla on samat oikeudet ja velvollisuudet kuin Suomen kansalaisilla ja kuntalaisilla (sosiaali- ja terveysasioissa), jos henkilöllä on vähintään kahden vuoden työsopimus tai toistaiseksi voimassa oleva työsuhde Suomessa tai pysyvä oleskelulupa.

Neuvonta on tärkeää, koska ulkomaalaiset työntekijät jäävät helposti vaille tietoa esimerkiksi kielikoulutusmahdollisuuksista.

Pietarsaaren YA:n kielivalmentaja on antanut Botnia Work -hankkeen puitteissa kielenopetusta seudun eri työpaikoilla. Syksyllä 2013 koulutukseen osallistuu 16 henkilöä eri työpaikoilta, muun muassa Malmin sairaalasta ja Snellmanilta Pietarsaaresta sekä Jeppo Lantgris Oy:stä. Toiveissa on, että opetus jatkuu seudulla hankkeen päätyttyä vuodenvaihteessa 2013-14.

Vuodesta 2008 seudulla toiminut **Retro** (osa Kokkotyö-säätiötä), tarjoaa moniammatillista ohjausta pitkäaikaistyöttömille ja henkilöille, joiden on ollut vaikea löytää sopivaa työpaikkaa. Aktivoinnin ja osallistamisen avulla henkilöä tuetaan elämäntilanteen parantamiseen tähtäävien pitkäaikaisten ratkaisujen löytämisessä.

Ulkomaisen työvoiman rekrytointi

- Botnia Work -hanke auttaa pieniä ja keskisuuria yrityksiä ammattitaitoisen työvoiman rekrytoinnissa (Pohjanmaa ja Keski-Pohjanmaa; ks. liite 2)
- EURES on työnvälitysverkosto, joka kattaa kaikki ETA- ja EU-maat ja palvelee työnhakijoita, jotka haluavat työskennellä ulkomailla (ec.europa.eu/eures).

5.3 Omaisten maahanmuutto

Kun *ulkomaalaisella työntekijällä* on pysyvä oleskelulupa (vähintään kaksivuotinen sopimus), on *perheellä* oikeus muuttaa Suomeen ja oikeus samoihin palveluihin kuin työntekijällä. *Avioliiton kautta* saapuneilla on samat oikeudet kuin Suomen kansalaisilla ja kuntalaisilla, jos aviopuoliso asuu pysyvästi Suomessa. Sama koskee *kiintiöpakolaisten* perheiden yhdistämistä sillä ehdolla, että avioliitto on solmittu ennen Suomeen saapumista. *Turvapaikanhakijoiden* perheen yhdistämisen anominen on usein pitkälinen prosessi, jonka lopputulos on epävarma.

5.4 Ulkomaalaiset opiskelijat

Ulkomaalaiset opiskelijat ovat vaihto-opiskelijoita tai tutkinnon suorittajia, joiden asioita hoitavat yleensä oppilaitokset. He tarvitsevat oleskeluluvan, jos kotimaa on EU:n ulkopuolella, ja voivat hakea työtä Suomesta 6 kuukauden aikana opintojen päättymisen jälkeen.

Ammattikorkeakoulu Centria on järjestänyt Pietarsaassa englanninkielistä matkailualan koulutusta (lähinnä ulkomaalaisia opiskelijoita, mutta myös suomalaisia) syksystä 2008 alkaen. Syksyllä 2012 matkailun koulutusohjelmaan otettiin uusia opiskelijoita viimeisen kerran.

Koska opiskelijoilla on oikeus siirtää opintojen aloittamista kahdella vuodella, otetaan uusia opiskelijoita vielä vastaan, vaikka ohjelma on virallisesti päättynyt. Nykyään koulussa on noin 120 ulkomaalaista opiskelijaa, joista muutamat ovat vaihto-opiskelijoita.

Syksyllä 2013 alkaa kansainvälinen korkeakouluasteen koulutus, Bachelor of Business Administration, jonka odotetaan houkuttelevan myös ulkomaalaisia opiskelijoita. BBA-ohjelmassa on mahdollista valita 60 opintopisteen opintokokonaisuus turkisalalta.

6. MAAHANMUUTTO PIETARSAAREN SEUDULLA

Pietarsaaren seudulla on kaikentyyppisen maahanmuuton edustajia. Työvoiman maahanmuutto on yleistä Uudessakaarlepyyssä, kun taas pakolaisista valtaosa asuu Pietarsaassa.

Maahanmuuttajatilanne kunnittain:	Pietarsaari	Uusikaarlepyy	Kruunupyä	Pedersöre	Luoto
Ulkomaalaistaustaiset kansalaiset 31.12.2012 ⁵ , henkilöitä	1115	369	135	216	97
Ulkomaan kansalaisten osuus, 31.12.2012 ⁶	5,7 %	4,9 %	2,0 %	2,0 %	2,0 %
Kiintiöpakolaisten osuus (saapunut 2010 tai myöh., tilanne, henkilöitä 1.9.2013)	63 (afg)	23 (afg)	18 (burm) 8 (afg)	8 (burm), 15 (afg)	16 (burm)
Tarkkoja lukuja <i>oleskeluluvan saaneista turvapaikanhakijoista, työvoiman ja omaisten maahanmuutosta ja ulkomaalaisista opiskelijoista</i> seudullamme ei ole saatavilla.					

Ulkomaan kansalaisten osuus on koko maassa 3,6 %.

⁵ Lähde: Welcome Office

⁶ Lähde: Kunnat.net

Vuosina 2010 ja 2011 seudulle saapui 115 burmalaista ja afganistanilaista kiintiöpakolaista. Syksyllä 2012 saapui 50 afganistanilaista kiintiöpakolaista ja vuodeksi 2014 suunnitellaan 50 syyrialaisen kiintiöpakolaisen vastaanottoa. Yhteistyösopimusluonnoksessa, joka koskee kiintiöpakolaisten vastaanottamista Pietarsaaren seudulle syksyllä 2013 (ks. liite 6), ehdotetaan noin 50 kiintiöpakolaisen vastaanottamista vuodessa 1.1.2014–31.12.2016 välillä.

Pakolaiset ovat maahanmuuttajien vähemmistönä, mutta heidän määränsä selvittäminen on helpompaa. Pietarsaaren, Pedersören kunnan ja Uudenkaarlepyyn työvoimamaahanmuuttajista enemmistö on virolaisia (yli 300) ja ukrainalaisia (yli 150). Seuraavaksi suurimpia ryhmiä ovat bulgarialaiset (yli 100) ja romanialaiset (yli 80). Yli sata ulkomaalaista opiskelijaa on hankkinut tutkinnon ja löytänyt työtä, lähinnä Nepalín, Bangladeshin, Intian ja Afrikan eri valtioiden (etupäässä Nigerian) kansalaiset. Töihin tulee myös vietnamilaisia ja thaimaalaisia, joilla on sukulaissiteitä seudulle. Lyhytaikaisten työntekijöiden lukumäärä kaksinkertaistuu muun muassa nahoitus- ja marjastuskausien aikana⁷.

7. KOTOUTUMISTA EDISTÄVÄT TOIMENPITEET

Kotouttamislain mukaan kotoutumista edistäviä toimenpiteitä ja palveluja on järjestettävä osana *kunnallisia peruspalveluja ja työ- ja elinkeinohallinnon palveluja* sekä muina kotoutumista edistävinä toimenpiteinä.

Laissa (2. luku) säädettyjä toimenpiteitä ovat muun muassa:

7.1 Perustieto suomalaisesta yhteiskunnasta

7.2 Ohjaus ja neuvonta

7.3 Alkukartoitus

7.4 Kotoutumissuunnitelma

7.5 Kotoutumistuki

7.6 Muut toimenpiteet

8.3 Kotoutumiskoulutus

Seuraavassa käsitellään keskeisiä toimenpiteitä ja suhteutetaan tilanne seudulle. Eräissä tapauksissa toimenpiteet ovat jo toimivia, muissa tapauksissa tarvitaan parannuksia.

7.1. Perustieto suomalaisesta yhteiskunnasta

Laissa (7 §) säädetään, että maahanmuuttajalle on annettava tietoa

- hänen oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan suomalaisessa työelämässä ja yhteiskunnassa
- palvelujärjestelmästä
- kotoutumista edistävistä toimenpiteistä.

⁷ Lähde: Pietarsaaren poliisilaitos

Kaikille Suomeen muuttaville annetaan *perustietoaineisto* oleskelulupapäätöksen tiedoksiannon, oleskeluoikeiden rekisteröinnin, oleskelukortin myöntämisen tai kotikunta- ja väestötietojen rekisteröinnin yhteydessä. Perustiedot antaa siis se viranomainen, jonka kanssa maahanmuuttaja asioi ensimmäiseksi.

Pietarsaaren seudun *Samarbete*-nimisessä EU-hankkeessa (ks. liite 2) on järjestetty vuosina 2012-2013 viiden päivän pituisia yhteiskunta- ja terveystietokursseja omalla äidinkielellä vuoden 2010 jälkeen saapuneille kiintiöpakolaisille sekä oleskeluluvan saaneille somaleille, jotka ovat asuneet maassa enintään 4 vuotta.

Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa perustietoaineiston yhteensovittamisesta, kääntämisestä ja jakelusta.

Esimerkki, *Life in Finland* -opas:

www.mol.fi/mol/fi/00_tyonhakijat/04_maahanmuuttajien_palvelut/life_in_finland/index.jsp

Tavoitteet:

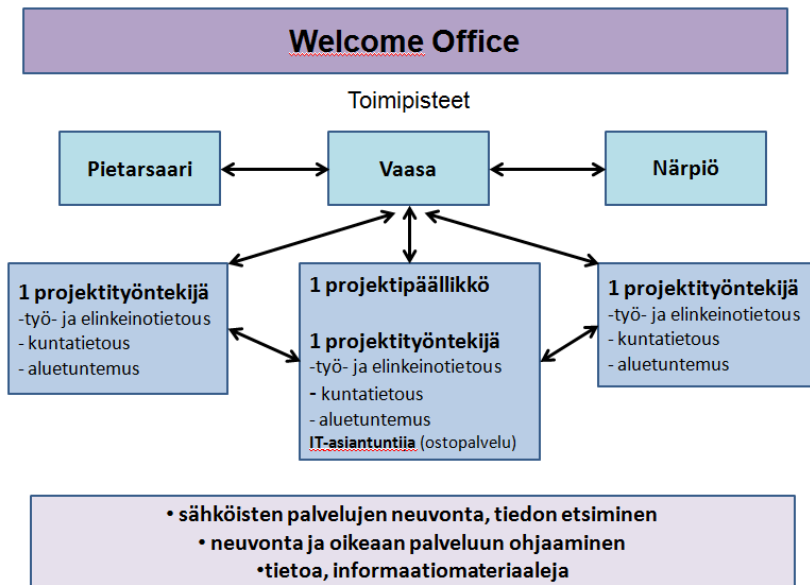
- Perustiedot Suomesta annetaan *heti* ensikontaktissa uuden kotipaikkakunnan viranomaiseen.
- Perustietopaketin tulee sisältää muun muassa Welcome Officen yhteystiedot, tietoa kielikoulutuksesta sekä seudun tapaamispaikoista ja yhdistyksistä.
- Kunnat järjestävät jatkuvasti viiden päivän kurssseja kiintiöpakolaisryhmän omalla äidinkielellä pian ryhmän saapumisen jälkeen.

7.2. Neuvonta- ja ohjauspalvelut

PKO:ssa todettiin, että ohjausta, tiedotusta ja neuvontaa tulee parantaa seudulla.

Turvapaikanhakijat saavat ohjausta ja neuvontaa vastaanottokeskusten kautta ja kiintiöpakolaiset kiintiöpakolaisvastaanoton työntekijöiltä, mutta muiden maahanmuuttajaryhmien on vaikeampi löytää tietoa.

Welcome Office (hanke 2012–2014, www.welcomeoffice.fi) on kaikille maahanmuuttajille tarkoitettu neuvontakeskus. Se tarjoaa tietoa maahanmuutosta, rekrytoinnista ja viranomaispalveluista sekä yhteiskunnasta. Hankkeeseen osallistumalla seutumme on päässyt hyvään alkuun neuvontavaatimuksen täyttämässä (kotouttamislain 8 §).

Tavoitteet:

- Welcome Office kuntien pysyväksi toiminnaksi.
- Toimisto on kokoava yhdyslinkki kaikkien kotouttamistyön toimijoiden välillä.
- Welcome Office tekee tiivistä yhteistyötä (maahanmuuttaja-/pakolais)koordinaattorin kanssa.

7.3 Alkukartoitus

Kotouttamislain 9 §:ssä todetaan, että maahanmuuttajan työllistymis-, opiskelu- ja muut kotoutumisvalmiudet sekä kielikoulutuksen ja muiden kotoutumista edistävien toimenpiteiden ja palvelujen tarpeet on arvioitava kahden kuukauden kuluessa asiakassuhteen alkamisesta.

Työ- ja elinkeinotoimisto aloittaa alkukartoituksen maahanmuuttajalle, joka on työtön työnhakija (laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta 916/2012).

Kunta vastaa sellaisen maahanmuuttajan alkukartoituksesta, joka saa muuten kuin tilapäisesti toimeentulotukea (laki toimeentulotuesta 1412/1997).

Työ- ja elinkeinotoimisto/kunta voi tehdä alkukartoituksen myös muulle maahanmuuttajalle, jos hän pyytää sitä ja hänen katsotaan olevan sen tarpeessa. Alkukartoituksen perusteella arvioidaan maahanmuuttajan kotoutumissuunnitelman tarve.

Tavoitteet:

Vastuulliset tahot selkiyttävät Pietarsaaren seudun rakenteet sille, miten ja kenen toimesta kartoitukset tehdään, etenkin avioliiton kautta saapuvien ja työvoimamaahanmuuttajien aviopuolisoiden osalta.

7.4 Kotoutumissuunnitelma

Kotoutumissuunnitelma on maahanmuuttajan yksilöllinen suunnitelma, jonka avulla voidaan parhaiten

- hankkia riittävä suomen tai ruotsin kielen taito
- saada muita yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja
- edistää maahanmuuttajan mahdollisuuksia osallistua yhdenvertaisena jäsenenä yhteiskunnan toimintaan.

Kunta ja työ- ja elinkeinotoimisto laativat kotoutumissuunnitelman yhdessä maahanmuuttajan kanssa. Suunnitelma laaditaan aina työttömille työnhakijoille, toimeentulotukea saaville, ilman huoltajaa oleville alaikäisille ja oleskeluluvan saaneille henkilöille (13 §).

Kotoutumissuunnitelman kesto määräytyy yksilöllisesti. Se laaditaan yhdestä vuodesta enintään kolmen vuoden ajaksi ensimmäisen kotoutumissuunnitelman allekirjoituksesta lukien. Suunnitelmaa voidaan jatkaa enintään kahdella vuodella, jos se on perusteltua maahanmuuttajan tarvitsemien erityisten kotoittamistoimenpiteiden perusteella. Ne voivat olla tehostettuja kotoutumista edistäviä toimenpiteitä esimerkiksi heikentyneen toimintakyvyn, iän tai lukutaidottomuuden vuoksi.

Tavoitteet:

Selkiytetään Pietarsaaren seudun rakenteet, miten ja kenen toimesta suunnitelmat laaditaan, etenkin avioliiton kautta saapuvien ja työvoimamaahanmuuttajien aviopuolisoiden osalta.

7.5 Kotoutumistuki

Kotoutumistuki on maahanmuuttajalle kotoutumissuunnitelman mukaisiin toimenpiteisiin osallistumisen aikaisen toimeentulon turvaamiseksi tarkoitettu tuki. Tukena maksetaan työmarkkinatukea tai toimeentulotukea. Kotoutumistuen maksamisen edellytyksenä on osallistuminen kotoutumista edistäviin toimenpiteisiin. Viranomaiset ovat velvollisia tarjoamaan aktiivisesti sopivia toimenpiteitä myönnettyjen määrärahojen rajoissa.⁸

Tavoitteet:

- Joustavuus ja tarkoituksenmukaisuus oppilaitosten, harjoittelupaikkojen ja työ- ja elinkeinotoimiston välisessä yhteistyössä.
- Toimenpiteet on sovittava asiakkaan kykyyn hyödyntää esimerkiksi opetusta.
- Psyykkiset sairaudet, korkea ikä tai lukutaidottomuus vaativat erityisjärjestelyjä, esimerkiksi mahdollisuutta kielikylpyyn työpaikalla kotoutumiskoulutuksen ohella muutamana päivänä viikossa tai mahdollisuutta etäopiskeluun.

⁸ lähde: Bothnia Integration

7.6 Muut toimenpiteet

Kotouttamislaissa kehoitetaan järjestämään

- toimenpiteitä ja palveluja, jotka edistävät ja tukevat maahanmuuttajalapsen ja -nuoren kotoutumista
- alaikäisenä ilman huoltajaa saapuneen maahanmuuttajan lastensuojelun jälkihuollon toimenpiteitä ja palveluja
- erityisiä toimenpiteitä tarvitsevan palveluja ja tukitoimia.

Lisäksi kotouttamislaissa kehoitetaan järjestämään toimenpiteitä ja palveluja, jotka kannustavat maahanmuuttajaa hankkimaan omatoimisesti yhteiskunnassa tarvittavia tietoja ja taitoja.

8. KOULUTUS

8.1 Perusopetus

Kotouttamislaissa ei säädetä perusopetuksesta. Seudun useimpien kuntien perusopetuksen opetussuunnitelmissa maahanmuuttajataustaiset oppilaat otetaan esille erillisessä kohdassa. Esimerkiksi Uudenkaarlepyyn koulutuspoliittisessa ohjelmassa vuodelta 2011 todetaan:

”Maahanmuuttajien integrointi kouluhimme nähdään kouluyhteisön voimavarana, erityisesti kulttuurien kohtaamisen ja kansainvälistymisen näkökulmasta. Valmistava opetus järjestetään joustavasti voimassa olevien tarpeiden mukaan.”

Vuonna 2012 laadittiin Kokkolan, Kruunupyyn, Luodon, Pedersören kunnan ja Pietarsaaren välisenä yhteistyönä *Läroplan för svenska som andraspråk* -opetussuunnitelma. Pietarsaaren seudun kiintiöpakolaisten kotouttamiskieleksi on valittu ruotsi.

Pietarsaaressa turvapaikanhakijat ovat hakeutuneet lähinnä suomenkieliseen koulutukseen. Itälän koulussa kolmasosa oppilaista on maahanmuuttajataustaisia (n. 55 yhteensä 160 oppilaasta) ja edustettuna on 15 kieltä. Länsinummen koulussa on enimmäkseen venäjänkielisiä maahanmuuttajalapsia, tällä hetkellä 14 yhteensä 201 oppilaasta. Etelänummen koulussa on 20 maahanmuuttajataustaista oppilasta.

Ruotsinkielisistä kouluista Lagmanin koululla on pitkä kokemus maahanmuuttajien opetuksesta. Tällä hetkellä n. 40 oppilasta 200:sta on maahanmuuttajataustaisia, ja tukiopetusta varten on palkattuna kaksi opettajaa. Oxhamnin koulussa on vuoden 2013 syksyllä 30 maahanmuuttajaoppilasta, joista monet ovat työvoimamaahanmuuttajien lapsia. Muissa kouluissa on vain muutamia maahanmuuttajataustaisia oppilaita.

Suurimmat työvoimamaahanmuuttajien lasten ryhmät ovat romanialaisia ja bulgarialaisia. Yleensä aikuiset työskentelevät Uudessakaarlepyyssä, mutta asuvat Pietarsaaressa.

8.1.1 Valmistava opetus

Perusopetukseen valmistava opetus on tarkoitettu niille maahanmuuttajataustaisille oppilaille, joiden suomen tai ruotsin kielen taito ja/tai muut valmiudet eivät riitä esi- tai perusopetuksen ryhmässä opiskelemiseen. Opetusta annetaan 6–10-vuotiaille vähintään 900 tuntia ja tätä vanhemmille vähintään 1 000 tuntia⁹.

Kruunupyyn kansanopisto vastasi lukuvuonna 2010-2011 neljäntoista Kruunupyssä, Pedersören kunnassa ja Luodossa asuvan burmalaisen kiintiöpakolaislapsen valmistavasta opetuksesta.

Vuosina 2011–2012 kukin kunta järjesti oman valmistavan opetuksensa sillä seurauksella, että eräiden kiintiöpakolaisperheiden muutto vastaanottajakunnasta Pietarsaareen pian saapumisensa jälkeen aiheutti ongelmia sekä Pietarsaaressa että kunnassa, joka oli jo järjestänyt valmistavan opetuksen.

Luoto, Uusikaarlepyy ja Pedersören kunta järjestivät vuosina 2012-2013 yhdessä valmistavan opetuksen Yli-Ähtävän koulussa 17 afganistanilaiselle kiintiöpakolaislapselle, jotka saapuivat syksyllä 2012. Valmistavan opetuksen opettaja Inger Portin tiivistää:

”Usean kunnan tehdessä yhteistyötä ovat selkeät linjat ja kehykset tärkeitä. On tärkeää, että päättäjät pitävät myös valmistavan opetuksen suunnittelua tärkeänä. Onnistuneeseen kotouttamiseen tarvitaan hyvää tahtoa, ennakkoluulottomuutta ja paljon kärsivällisyyttä (ja vähän rahaa).”

Pietarsaaressa on oma valmistava opetus. Sekä Itälän koululla että Etelännummen koululla on vuonna 2013 yksi suomenkielinen valmistavan opetuksen ryhmä ja kummankin koulun ryhmässä on noin kymmenen oppilasta. Ongelmia syntyy lasten saapuessa lukukauden alkamisen jälkeen ja halutessa ruotsinkielistä valmistavaa opetusta, jota Pietarsaaressa ei ole tarjolla syksyllä 2013. Kruunupyö järjestää tarvittaessa maahanmuuttajalasten valmistavaa opetusta Kruunupyyn kansanopistossa.

Tavoitteet:

Seudullinen yhteistyö kaikkien maahanmuuttajien valmistavan opetuksen suunnittelussa.

8.1.2 Kotikielen opetus

Oman äidinkielen opetusta on kaksi viikkotuntia ja se järjestetään yleisen opetuksen ulkopuolella. Yleensä ryhmään vaaditaan neljä oppilasta.

⁹ *Perusopetukseen valmistavan opetuksen opetussuunnitelma*, sivu 4, Kruunupyyn, Luodon, Uudenkaarlepyyn ja Pedersören kunnan yhteinen.

Kruunupyö: Syksyllä 2012 – 2013 oli riittävän suuri ryhmä persian kielen opetuksen järjestämiseksi keskuskoulussa.

Pietarsaari: Perusopetuksessa on vuonna 2013 noin 200 maahanmuuttajalasta. Kotikielen opetusta järjestetään vietnamin, albanian, venäjän, espanjan, englannin, darin ja somalin kielillä. Suurin kieliryhmä on somalin kieli, seuraavaksi suurimmat vietnamin kieli, dari ja venäjä.

Muilla kunnilla ei ole tällä hetkellä kotikielen opetusryhmiä.

8.1.3 Läksyapu

Koululaisille järjestettävä mentoritoiminta ja läksyapuryhmät voisivat myös olla suureksi hyödyksi. Punaisella Ristillä on muualla Suomessa menestyksekkäitä läksyapuryhmiä. Sellaisia ryhmiä voitaisiin perustaa Pietarsaaren seudulle sekä ylä- että alakouluihin.
(PKO, sivu 71).

Punaisen Ristin ongelmana on vapaaehtoisten puute päiväsaikaan. Uudessa-kaarlepyyssä järjestetään läksyapua sekä Normenin että Carleborgin kouluisa opetusresurssien puitteissa.

Tavoitteet:

Läksyapuryhmiä perustetaan kaikille paikkakunnille Punaisen Ristin kautta tai omin resurssein.

8.1.4 Opetuksen haasteet

Uudenkaarlepyyn sivistysjohtaja Boris Sundell:

”Maahanmuutto vaikuttaa koulutoimeen huomattavasti. Haasteellisinta on kielenopetus. Se on sitä helpompaa, mitä nuorempia oppilaat ovat. Koulujen opetusresursseja ei ole lisätty lainkaan, joten maahanmuuttajien opetus on otettava tavallisista resursseista. On varattava resursseja opettajalle, joka voi antaa ruotsin kielen tukiopetusta maahanmuuttajalapsille usean vuoden ajan valmistavan opetuksen jälkeen. Päivähoidon osalta lapset otetaan mukaan toimintaan ja kotoutetaan.

Myös oppilaiden oppivelvollisuuteen liittyy ongelmia. Suoraan yläkouluun tulevilla oppivelvollisuusikä (17 vuotta) ehtii täyttyä ennen koulun päättymistä. Sen jälkeen kunta ei saa valtionosuuksia oppilaista. Mihin heidät osoitetaan? Kauanko heidän tulee käydä yläkoulua? Eri kunnissa on nyt erilaiset periaatteet. Kunnille Uudestakaarlepyystä Kruunupyöhyn tulisi luoda yhteinen koulutusväylä.

Uusikaarlepyy, Pedersören kunta ja Luoto tekivät viime vuonna yhteistyötä valmistavassa opetuksessa. Se sujui hyvin ja voisi ehkä toimia mallina tulevaisuudessa. Lisää yhteistyötä ja koordinoitua!”

Kruunupyöyissä maahanmuuttajien opetus on budjetoitu erikseen.

Eri oppilaitosten opiskelijoiden rahoitusjärjestelmä edellyttää, että koulussa 20.9. kirjoilla olevien opiskelijoiden määrä pysyy samana koko lukuvuoden ajan. Valtion täytyy osoittaa joustavuutta maahanmuuttoasioissa, koska esimerkiksi kiintiöpakolaisryhmien saapumispäivämäärään ei voida vaikuttaa. Jos ryhmät saapuvat 20.9. jälkeen, koulun kiintiöpakolaisoppilaista saama korvaus viivästyy vuodella.

Tavoitteet:

- Pitkän aikavälin suunnitelmat pakolaisten vastaanotosta ovat toivottavia, jotta sivistystoimi voi suunnitella opetusta parhaalla mahdollisella tavalla.
- Valmistavan opetuksen järjestämisessä tarvitaan seudullisia ratkaisuja ja yhteistyötä. Rakenteet on vakiinnutettava muun muassa, jotta kertyneet kokemukset voidaan hyödyntää.
- Erillinen resursointi kouluille, joihin oppilaat tulevat valmistavan opetuksen jälkeen.

8.2. Harkintaan perustuva valinta toisen asteen koulutukseen

Koulutuksen järjestäjä voi opiskelijan henkilöön liittyvien syiden perusteella ottaa enintään 30 prosenttia kuhunkin hakukohteeseen otettavista opiskelijoista opiskelijan saamasta valintapistemäärästä riippumatta. Tällaisia opiskelijan henkilöön liittyviä syitä ovat oppimisvaikeudet, sosiaaliset syyt sekä koulutodistusten puuttuminen tai todistusten vertailuvaikeudet. Hakijan koulutustarve ja edellytykset suoriutua opinnoista tulee arvioida ja ottaa huomioon, kun valintapistemäärästä poikeaan.¹⁰

Menettelyä on sovellettu seudun lukioissa maahanmuuttajiin, joilla ei ole peruskoulun päättötodistusta, samoin Optiman opiskelijavalinnoissa.

8.3 Lukiokoulutukseen valmistava koulutus

Lukiolakiin lisätään säännökset maahanmuuttajien ja muiden vieraskielisten lukiokoulutukseen valmistavasta koulutuksesta ja rahoituslakiin säännökset valmistavan koulutuksen rahoituksesta. Opinnot keskittyisivät opetuskielenä käytettävien suomen tai ruotsin ja tarvittaessa muiden kielten opiskeluun sekä lukiossa tarvittavien opiskelutaitojen edistämiseen, kulttuurintuntemukseen ja opinto-ohjaukseen.

Hallitusohjelman, valtioneuvoston periaatepäätöksen valtion kotouttamisohjelmasta ja koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman 2011–2016 mukaan maahanmuuttajien edellytyksiä lukio-opintoihin parannetaan sisällyttämällä lainsäädäntöön maahanmuuttajien valmistavaa koulutusta koskevat säännökset¹¹.

Lakiesitysten on tarkoitus tulla voimaan 1.2.2014.

8.4 Aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutus

¹⁰ Opetus- ja kulttuuriministeriön asetus opiskelijaksi ottamisen perusteista ammatillisessa peruskoulutuksessa, 2012

¹¹ Lainsäädäntöhanke/Opetus- ja kulttuuriministeriö

Kotoutumiskoulutuksena *oppivelvollisuusiän ylittäneelle* maahanmuuttajalle järjestetään suomen tai ruotsin kielen opetusta ja tarvittaessa luku- ja kirjoitustaidon opetusta sekä muuta opetusta, joka edistää työelämään ja jatkokoulutukseen pääsyä sekä yhteiskunnallisia, kulttuurisia ja elämänhallintaan liittyviä valmiuksia (20-21 §). Kotoutumiskoulutus toteutetaan pääsääntöisesti *työvoimapolitiittisena aikuiskoulutuksena* opetushallituksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti. Tavoitteena on toimiva kielitaito.

Työ- ja elinkeinotoimisto suunnittelee ja kilpailuttaa kiintiöpakolaisten koulutuksen ja sen rahoittaa työ- ja elinkeinoministeriö.

Yrkesakademin i Österbotten, Pietarsaari:

- Uusien kiintiöpakolaisten kotoutumiskoulutus (2010-)
- Maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmentava koulutus
- Turvapaikanhakijoiden kielenopetus (Oravaisten vastaanottokeskus/Pietarsaaren yksikkö)
- Kielivalmennus työpaikoilla (Bothnia Work 2009–2013 -hanke).

Kruunupyyn kansanopisto, kuntayhtymä Kvarnen:

- Tarvittaessa valmistavaa opetusta 6–16 -vuotiaille lapsille.
- Uusien maahanmuuttajien ja kiintiöpakolaisten kotoutumiskoulutus (2010-) ja monikulttuurinen kielilinja: ruotsi 1, ruotsi 2–3, suomi 1, suomi 2–3.

Kredu, Uusikaarlepyy:

- Uusien maahanmuuttajien ja kiintiöpakolaisten kotoutumiskoulutus (2010-)
- Språkstegen 1 ja 2 (ruotsin kielen alkeis- ja jatko-opetus)
- Maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmentava koulutus (2002-)
- Alkeiskurssi, suomen kielen opinnot (2007–2013).

Jakobstads svenska arbetarinstitut ja Pietarsaaren suomenkielinen työväenopisto:

Aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutus. ”Språkskolan–kielikoulu” (ruotsi tai suomi), 2013-.

Seudun työväen- ja kansalaisopistot:

Maahanmuuttajille suunnatut kielikurssit iltaisin.

Pietarsaaren kirjasto:

”Luetaan yhdessä”: vapaaehtoinen ja maksuton ruotsin ja suomen kielivalmennus maahanmuuttajanaisille ja -tytöille.

9. KONKREETTISET TOIMENPITEET JA TAVOITTEET

Pietarsaaren seudun päivitettyssä strategiassa (Concordia/2010) käsitellään maahanmuuttoa seuraavissa kohdissa, joissa toivotaan

- strukturoitua työvoiman maahanmuuttoa
- avoimuuden, suvaitsevaisuuden ja moninaisuuden edistämistä
- muun muassa maahanmuuttajien yrittäjyyden edistämistoimia
- eri kansalaisuuksien ja sukupolvien kohtaamispaikkoja

PKO:ssa luetellaan seudun yleisiä kotoutumisen edistämistoimenpidetarpeita vuonna 2010. Liitteessä 4 kuvataan, mitä toimenpiteitä on tehty ja mitkä odotavat edelleen toteutumista.

Seuraavassa käsitellään Pietarsaaren seudun keskeisiä tarpeita vuonna 2013 sekä yhteistoiminta-alueen kuntien tavoitteita.

9.1 Päätöksenteko ja yhteistyö

"Mikäli Pietarsaaren seudulla ryhdyttäisiin vuosittaiseen kiintiöpakolaisten vastaanottoon, olisi perustettava ulkomaalaistoimisto." (PKO sivu 62)

Pietarsaaren seudulla ei ole virallista ulkomaalaistoimistoa, vaikka vuodesta 2010 alkaen on otettu vastaan kolme kiintiöpakolaisryhmää. Käytännössä kiintiöpakolaisten parissa työskentelee neljä työntekijää ja yksi hanketyöntekijä. Syksyllä 2013 on työryhmä laatinut yhteistyösopimuksen, jonka mukaan palkataan kokoaikainen pakolaiskoordinaattori, joka vastaa pakolaisyksiköstä, mutta kuuluu Pietarsaaren sosiaali- ja terveystieteiden sosiaalihuollon alaisuuteen (ks. yhteistyösopimus, liite 6). Tarvitaan kuitenkin koordinaattori, jolla on kokonaiskuva maahanmuutosta seudulla.

"Pietarsaaren seudulla tehtävän kotouttamistyön on oltava eri toimijoiden, maahanmuuttajien ja paikallisväestön yhteistyötä. [...] Yhteistyön tarve voidaan jakaa toimijoiden väliseen yhteistyöhön, maahanmuuttajien väliseen työhön sekä paikallisväestön ja maahanmuuttajien väliseen työhön [...]. Sekä toimijoilla että maahanmuuttajilla pitäisi olla helppoa saada tietoa [...] Alueella olisi myös tärkeää olla kotouttamisasioista vastaava yhteyshenkilö, jotta tieto olisi helposti saatavilla." (PKO sivu 34)

Pietarsaareissa on eri yksiköiden hanketyöntekijöiden toimiva verkosto. Myös seudun oppilaitosten edustajat kokoontuvat säännöllisesti. Yhteistyön tulisi kuitenkin toimia kaikilla tasoilla ja yhteistyömuodot tulisi vakiinnuttaa ja niitä tulisi koordinoita pitkäjänteisesti. Tällä hetkellä työtä tekee yksi osa-aikainen pakolaiskoordinaattori. Jatkuva seuranta varten tarvitaan päätösvaltainen toimielin. On perustettava pakolaisyhteistyöryhmä koordinoimaan kuntien yhteistyötä syksyn 2013 yhteistyösopimuksen mukaisesti. Työryhmä voi kutsua kokouksiinsa eri alojen asiantuntijoita.

Tavoitteet:

- *Ulkomaalaistoimiston* tai vastaavan organisaatio vahvistetaan.
- Palkataan kokoaikainen *koordinaattori*, jolla on kokonaiskuva Pietarsaaren seudun kaikkien maahanmuuttajien kotouttamisesta.

- On vakiinnutettava maahanmuuttoon ja tiedotukseen liittyvän *kunnallisen yhteistyön* toimivat, pitkäjänteiset rakenteet, jotka on juurrutettava myös kuntien työntekijöihin.
- Pakolaisten vastaanottamiseen liittyvää yhteistyötä tekevät viisi kuntaa sitoutuvat vastaanottamaan 50 kiintiöpakolaista vuosittain vuosina 2014-2016. *Kiintiöpakolaisia vastaanotetaan sillä ehdolla, että yhteistoiminta-alueen työntekijäorganisaatio ja päätöksenteko toimivat.* Myös henkilöstöasiat on otettava huomioon, koska jatkuvuus ja saatujen kokemusten hyödyntäminen on tärkeää.

9.2 Työllisyys

Vähemmistövaltuutetun vuosikertomuksessa 2012 (sivu 20) otetaan esille työelämässä esiintyvään syrjintään liittyvät ongelmat.

”Tutkimukset kertovat, että työelämässä ja erityisesti rekrytoinnissa esiintyy paljon syrjintää, johon ei nykyisellään puututa. Rekrytointisyrjinnästä tehty tutkimus osoitti, että maahanmuuttajataustaisen henkilön oli lähetettävä kaksinkertainen määrä työpaikkahakemuksia päästäkseen työhaastatteluun.”

Seudun työnantajien tulisi muistaa maahanmuuttajien muodostama *voimavaara* etenkin kielitaitoon ja kulttuurintuntemukseen liittyvissä asioissa. Yritykset voivat myös saada *palkkatukea* palkatessaan työttömän nuoren tai yli 30-vuotiaan henkilön työ- ja elinkeinotoimiston kautta.

Seudun maahanmuuttajien työllistymisen edistämiseksi ehdotetaan seuraavia toimenpiteitä:

- *Nimettömät työpaikkahakemukset* eivät pelkästään edistäisi maahanmuuttajien tasavertaista kohtelua, vaan vaikuttaisivat myös työpaikkojen ikä- ja sukupuolisyryntään.
- Sekä kunnat että yksityissektori ovat vastuussa maahanmuuttajien integroimisesta työelämään. Maahanmuuttajat eivät ole vielä näkyvä osa esimerkiksi kuntien henkilöstöä. Kunnat sitoutuvat järjestämään prosentuaalisen määrän maahanmuuttajien *harjoittelupaikkoja* joka kuntaan/kaupunkiin.
- Kielitaitovaatimuksiin tarvitaan joustavuutta. Toisen kotimaisen kielen puutteellista taitoa voidaan kompensoida muulla kielitaidolla tai aikaisemmalla työkokemuksella. Lisäksi monet oppivat kieltä nopeammin käytännön ympäristössä, ellei kumpikaan kotimainen kieli ole vielä hallinnassa.

Muuta:

Työnantajan velvollisuutena tulisi olla ulkomaalaisen työntekijän ohjaaminen Welcome Officeen, jotta henkilö saa tarvittavat tiedot voidakseen tulla yhteiskunnan täysiarvoiseksi jäseneksi. Ulkomaalaiset työntekijät (ja heidän perheenjäsenensä) jäävät helposti vaille tietoa esimerkiksi mahdollisuuksista kielen opiskeluun.

9.4 Osallisuus

Suomen kuntaliitto kehotti jo vuonna 2009: ”Maahanmuuttajien osallisuutta on parannettava ottamalla heidät mukaan kehittämiseen” (Maahanmuuttopoliittiset linjaukset).

- *Kansalaisvuoropuhelun* parantamiseksi on perustettava *kansalaisraati* tai vastaava, johon kuuluu kaikkien maahanmuuttajaryhmien, poliittisten päättäjien, kolmannen sektorin ja yksityissektorin edustajia.
- Pakolaistaustaiset maahanmuuttajat, jotka ovat jo ehtineet kotiutua hyvin, ovat voimavara etenkin vasta saapuneiden parissa tehtävässä työssä.

Erityishaasteet:

Avioliiton kautta saapuneet ja kotona olevat

Maahanmuuttajan ensimmäisenä kohtaavalla viranomaisella tulisi olla velvollisuus tiedottaa välittömästi mahdollisuuksista saada yhteys paikallisväestöön sekä kielikoulutuksista yms. syrjäytymisen estämiseksi.

Vanhemmat maahanmuuttajat, joiden on vaikea päästä työelämään ja oppia kieltä, tarvitsevat tukitoimenpiteitä myös kolmen vuoden kotoutumis- ja kielikoulutuksen jälkeen. Naisten osaamista voisi hyödyntää esimerkiksi naisosuoskunnan kautta, vaikka naisilla olisi heikko kielitaito (Malmössä toimivan Yallatrappan-mallin mukaisesti: www.yallatrappan.se).

Kaksikielisyys

Seudullamme tarvitaan sekä ruotsin että suomen kieltä. On tarjottava riittävästi eritasoisia kursseja. Se vaatii myös koulutustahojen välistä yhteistyötä.

Kiintiöpakolaisten sijoittaminen/asuminen

- On tärkeää, että jokainen kiintiöpakolaisia vastaan ottava kunta ajattelee pitkäjänteisesti, jos kunta haluaa pitää perheet. Jos pakolaisia sijoitetaan taa-
jamien ulkopuolelle, on heillä oltava ajokortin hankkimiseen saakka käytös-
sään *matkapalvelu*, ellei bussiyhteyksiä ole. Kotoutumista vaikeuttaa se, ettei pakolaisilla ole autoja eivätkä he voi osallistua yhdistystoimintaan eivätkä kansalais- tai työväenopiston kursseille, joita ei järjestetä heidän asuinpaikassaan. Lisäksi heidän on vaikea päästä vierailemaan muilla paikkakunnilla asuvien ystäviensä luona.
- Kruunupyssä on pulaa vuokra-asunnoista, mutta suuria vuokra-asuntoja tarvitaan ylipäättäänkin joka kunnassa. Pakolaisperheet ovat usein suuria.

Terveysasiat

Kaikki pakolaisten kanssa tekemisissä olevat työntekijät tarvitsevat täydennyskoulutusta maahanmuuttoprosessin vaiheista sekä tietoa kulttuuri-, ja kommunikaatioeroista (asenteet viranomaisia ja hoitoa kohtaan, käsitykset sairauksien syistä, suvun merkitys). Pakolaiset saattavat tarvita tukitoimia kauan saapumisensa jälkeen esimerkiksi traumaperäisen stressihäiriön (PTSD) vuoksi. PTSD:n voi laukaista jokin tapahtuma, sairaus tai muu kriisi

kauan saapumisen jälkeen. Henkilö tarvitsee hoitoa, koska stressihäiriöstä ei ole mahdollista parantua itsestään¹². Onko tällaisten tapausten tunnistamiseen ja niissä auttamiseen valmiuksia?

Muuta:

- Kunnat järjestävät säännöllisesti *naisten uintivuoroja* (parhaillaan Integration genom idrott -hankkeiden kautta, ks. liite 2).
- Kunkin kunnan *kotisivuilla* tulisi olla suora linkki paikkakunnalle muuttajia varten. Ellei tiedä miten yhteiskunta toimii, on vaikea ymmärtää, mistä löytää tärkeitä tietoja.
- Syrjäytymisen ehkäisemiseksi järjestetään *päivätoimintaa* kotiaideille, eläkeläisille ja vammaisille (hankkeina, kerhoina, osuuskuntatoimintana).
- Pietarsaareen perustetaan *monikulttuurinen kohtaamispaikka* maahanmuuttajille ja paikkakuntalaisille. Paikka voi olla jollekin maahanmuuttajalle myös väylä oman yrityksen perustamiseen esimerkiksi kahvilatoiminnan muodossa.
- Yhdistyksiä kehoitetaan päivittämään *kotisivunsa*, koska paikkakunnalle muuttajat eivät voi tietää, miten ”meillä on aina tehty”. Jokaisella paikkakunnalla tulisi järjestää tilaisuus, jossa yhdistykset esittelevät toimintaansa, pienemmillä paikkakunnilla esimerkiksi joka toinen vuosi ja Pietarsaareessa joka vuosi – mielellään jonkin muun paikkakunnalla järjestettävän tapahtuman yhteydessä.
- Esimerkiksi työnväenopiston, arbiksen tai MI:n kursseille osallistuvia paikkakuntalaisia tarvitaan ”*kurssikavereiksi*”, toisin sanoen auttamaan maahanmuuttajia löytämään oikeaan paikkaan ja esittäytymään muille kurssilaisille kurssin alkaessa.

10. TIIVISTELMÄ

Kotoutumisen edistämisestä annetun lain tavoitteena on parantaa erityisesti maahanmuuton ensivaiheen ohjausta, tukea maahanmuuttajien aktiivista osallistumista suomalaisen yhteiskunnan toimintaan sekä jouduttaa maahanmuuttajien työllistymistä. Laki koskee kaikkia oleskeluluvan saaneita maahanmuuttajia, ei pelkästään pakolaisia. Kaikki vähintään vuoden Suomessa viipyvät maahanmuuttajat ovat oikeutettuja saamaan muun muassa kielenopetusta ja suomalaista yhteiskuntaa koskevaa opetusta.

Laki velvoittaa kunnat muun muassa päivittämään kotouttamisohjelmansa joka neljäs vuosi ja ottamaan ohjelman huomioon talousarviota ja taloussuunnitelmia laadittaessa. Lisäksi painotetaan toimialojen välistä yhteistyötä.

Yleisesti ottaen seudulla tarvitaan pitkäjänteisiä ratkaisuja yhteistyöhön, pakolaisten vastaanottoon, kotouttamistoimenpiteisiin ja tiedotukseen. On nimettävä vastuullinen taho, joka voi seurata kaikkia yhteistyöaloja ja ajaa tarvittavia muutoksia.

¹² lähde: työ- ja elinkeinotoimisto

LIITE 1/ LÄHTEET JA LINKIT

KUNTIEN KOTISIVUT

Tietoa kouluista, terveydenhuollosta, sosiaalipalveluista ja muista kuntien vastuulle kuuluvista asioista.

www.pietarsaari.fi

www.kronoby.fi

www.larsmo.fi

www.uusikaarlepyy.fi

www.pedersore.fi

KOTOUTTAMISOHJELMAT

Pietarsaaren seudun kotouttamisohjelma 2010

Rannikko-Pohjanmaan sosiaali- ja perusterveydenhuollon kuntayhtymä: K5-alueen maahanmuuttajien kotouttamisohjelma, yleinen osa

Ylä-Savon kuntien yhteinen maahanmuuttajien kotouttamisohjelma 2011–2015

Kotouttamisohjelma, Vöyrin kunta, 2011

MUUT MAAHANMUUTTOTYÖN TOIMIJAT PIETARSAAREN SEUDULLA

Pietarsaaren työ- ja elinkeinotoimisto

www.mol.fi/toimistot/Pietarsaari

www.bothniawork.fi

www.bothniaintegration.fi

www.welcomeoffice.fi

Kansaneläkelaitos

www.kela.fi

Kredu - Kristliga Folkhögskolan i Nykarleby

www.kredu.fi

Kronoby Folkhögskola, Samkommun Kvarnen

www.kvarnen.fi

Maistraatti

www.maistraatti.fi

Musikcafé After Eight

www.aftereight.fi

Elinkeinokeskus Concordia

www.concordia.jakobstad.fi

Optima

www.optimaedu.fi/svenska/startsidea/

Poliisi

www.poliisi.fi

Retro

<http://www.kokkotyo.fi/index.php/fi/>

YA! Yrkesakademin i Österbotten

www.yrkesakademin.fi

VIRANOMAISET

Sisäasiainministeriö

www.intermin.fi

Maahanmuuttovirasto

www.migri.fi

Opetus- ja kulttuuriministeriö

www.minedu.fi

LAIT

Laki kotoutumisen edistämisestä

<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2010/20101386>

Laki kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta

<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2011/20110746>

Ulkomaalaislaki

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2004/20040301>

MUUT

Naisosuuskunta

www.yallatrappan.se

Lyhennelmä Islam-oppaasta

http://www.kfem.fi/images/stories/dokument/ISLAM_JA_MUSLIMI.pdf

Pohjanmaalla tapahtuu

<http://events.osterbotten.fi/tapahtumat/>

Keskustelua maahanmuuttajista ja monikulttuurisuudesta

www.puhettamaahanmuutosta.fi

European Web Site on Integration

ec.europa.eu/ewsi/en/index.cfm

Pakolaisneuvonta

http://www.pakolaisneuvonta.fi/index_html?lang=suo

Infopankki

www.infopankki.fi

Kartoitusmalleja

www.tem.fi/index.phtml?97983_o=2&C=97983&s=2684&xmid=4763

Kuntaliitto

www.kunnat.net

Terveysthuollon linkkejä

ec.europa.eu: Euroopan komissio, työllisyys, sosiaalipolitiikka ja yhdenvertaiset mahdollisuudet, terveydenhuolto ulkomailla.

Vähemmistövaltuutettu

<http://www.ofm.fi/>

Oravaisten vastaanottokeskus

www.vora.fi

Järjestöhautomo, tukea ja tietoa maahanmuuttajayhdistyksille

<http://www.pakolaisapu.fi/fi/kotimaan-tyo/jaerjestoehautomo.html>

Orienthälsan, Stockholm

www.orienthalsan.nu

Partnerskap Skåne, kotouttamisyhteistyö Skånessa

www.lansstyrelsen.se/skane

Människa & samhälle, Integration, Partnerskap Skåne

Henkilökohtainen kotoutumissuunnitelma, lomake

http://www.suomi.fi/suomifi/suomi/asioi_verkossa/lomakkeet/tm_tem584/index.html

Punainen Risti, Pohjanmaan ruotsinkielinen piiri

<http://rednet.rodakorset.fi/node/117/>

Tilastokeskus

www.tilastokeskus.fi

Työperäisen maahanmuuton strategia

http://www.tem.fi/files/36420/Tyoperaisen_maahanmuuton_strategia_web.pdf

Opas tulkin käyttämisestä viranomaisille

<http://kviisi.fi/images/stories/dokument/Tulkkausopas.pdf>

Nuorisotakuu (1.1.2013):

www.tem.fi/?l=sv&s=5038

UNHCR, The UN Refugee Agency

<http://www.unhcr.se/fi/etusivu.html>

Tema Asyl och Integration

www.temaasyl.se

Pohjanmaan tulkkikeskus

http://www.vaasa.fi/Suomeksi/Julkiset_palvelut/Maahanmuuttajat_/Tulkkikeskus

LIITE 2/HANKKEET

Maahanmuuttoon liittyvät hankkeet 2010 -

Pietarsaaren sosiaali- ja terveystieteiden osastossa

- **Eri toimijoiden välinen yhteistyö, joka tähtää Pietarsaaren seudun pakolaisten nopeaan kotoutumiseen.** Rahoitus: 50 % Euroopan pakolaisrahasto (ERF), 50 % Pietarsaari, Uusikaarlepyy, Pedersören kunta, Luoto ja Kruunupyy. Osa 1: 1.3.2012–30.6.2013. Osa 2: 1.7.2013–30.6.2014. Mm. viisi päivää kestävä *koulutus* vasta saapuneille kiintiöpakolaisille *omalla äidinkielellä*, kotoutuminen yhdistysten avulla, tiedotus työntekijöille ja yleisölle.

- **Terveystieteiden Haapa**, Malmi. Pakolaisten *hoitoketjujen* kehittäminen yhteistoiminta-alueella. Rahoitus 100 % ERF. 1.5.2012 - 30.6.2013. *Itsehoito-oppaan laatiminen*, saatavilla ruotsiksi, suomeksi, arabiksi, persiksi ja burman kielellä. "Medical Visual Translatorin" testaus myöhempiä käyttöä varten alueen terveydenhuollossa.

- **Integration genom idrott.** Kruunupyy (2011-), Pietarsaari (2013–2014) Opetus- ja kulttuuriministeriö 70 % kustannuksista, kuntien oma rahoitus 30 %, Vaasan ELY-keskuksen kautta. Eräs pääkohdista on *naisten uintivuorojen* järjestäminen Kokkolan ja Pietarsaaren uimahalleissa.

- **Pohjanmaan SOS I - Kaste.** 16.8.2011-31.5.2014. "Syrjäytyneestä osalliseksi sosiaalitoiminnan keinoin." Pietarsaarella kohderyhmänä ovat maahanmuuttajataustaiset aikuissosiaalitoiminnan asiakkaat. Hallinnoijana Vaasan kaupunki. Päärahoittajia ovat THL ja kunnat.

- **Maahanmuuttajasta kuntalaiseksi.** 2012–2013. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL), Rannikko-Pohjanmaan sosiaali- ja perusterveydenhuollon kuntayhtymän, Pietarsaaren seutukunnan ja Vaasan kaupungin yhteistyöhanke. Asiantuntijatukena toimii Ruotsissa Skoonen lääninhallitus, joka on kehittänyt alueellaan kotoutumista edistävän laajapohjaisen yhteistoimintamallin. Euroopan sosiaalirahasto.

Koulutuksen alalla

- **Centria ammattikorkeakoulu: REJA: "Resurs i Jakobstadsnejden".** 1.9.2009-31.8.2013. Euroopan sosiaalirahasto. Pääjärjestäjä Pietarsaaren-yksikkö, osajärjestäjä Optima ja Yrkesakademin. Jatko mahdollinen.

- **Optima:**

* **WEXLA**, 1.8.2011-31.3.2013, Optima ja Uudenkaarlepyyn kristillinen kansanopisto. Oppisopimuskoulutukseen liittyvä web-pohjainen ohjaus maahanmuuttajille, Optiman kuntayhtymä. Rahoittaja opetushallitus. Aineisto Optiman kotisivuilla.

* **WEXA**, 1.8.2010-31.12.2011. Maahanmuuttajien tarpeisiin vastaaminen näyttötutkintojärjestelmässä. Luodaan portaali, joka sisältää aikuisen maahanmuuttajan ohjauksen välineitä kouluttajalle ja ohjaajalle. Rahoittajat opetushallitus, Optima ja Yrkesakademin.

* **Invandrare i yrkesutbildningen**, 21.5.2013-31.12.2014. Optima ja Uudenkaarlepyyn kristillinen kansanopisto. Tuki- ja ohjausmalleja maahanmuuttajien ja heidän kielenkehityksensä ohjaamiseen. Rahoittaja opetushallitus.

- Yrkesakademin i Österbotten:

* **Digitala Vägen**, 1.9.2009-30.9.2013. ESR:n/opetushallituksen rahoittama hanke. Hanke kuuluu opetushallituksen hallinnoimaan Aikis-kokonaisuuteen (www.kotisuomessa.fi). Yhteistyökumppanit ovat Axxell Ab, Evangeliska folkhögskolan i Svenskfinland, Korsholms Vuxeninstitut, Optima ja Vasa Arbis.

* **Testmaterial för bedömning av språkkunskapsnivån (S11856)** 1.9.2011-30.9.2013. ESR:n/opetushallituksen rahoittama hanke. Aikis (www.kotisuomessa.fi). Yhteistyökumppanit Axxell Ab ja Vasa Arbis.

* **Integrera mera – modeller och material (S12263)** 1.1.2013-31.12.2014. ESR:n/ELY:n rahoittama hanke. Hanke toteutetaan joustavana kotoutumiskoulutuksena. Hanke on suunnattu työssä käyville maahanmuuttajille ja koulutus suoritetaan ilta- ja etäopintoina.

* Useita ”pienempiä hankkeita” esim: **Svenska 2x3**. (Svenska som andraspråk.) Opetushallituksen rahoittama hanke. Ammatillista peruskoulutusta varten laadittu ohjausasiakirjat, opetusohjelma ja aineisto ruotsia toisena kielenä varten. Kurssit on toteutettu käytännössä ja niitä jatketaan.

Muut

- **Bothnia Integration** (Pohjanmaa ja Keski-Pohjanmaa). 1.8.2008-30.06.2014. Hanke-työntekijät, Vaasassa, Pietarsaareissa ja Kokkolassa. Palvelee työ- ja elinkeinotoimiston työnhakijana olevia maahanmuuttajia, järjestää työvoimakoulutuksia maahanmuuttajille ja tarjoaa kunnille palkkatukea maahanmuuttajien työllistämiseen. Yhteistyökumppaneita mm. työnantajat, eri viranomaiset ja kouluttajat. Rahoittajina ESR ja Pohjanmaan ELY.

- **Bothnia Work** (Pohjanmaa ja Keski-Pohjanmaa). 1.8.2008–30.6.2014. Työperäisen maahanmuuton edistäminen. Tavoitteena on auttaa pieniä ja keskisuuria yrityksiä ammattitaitoisen työvoiman rekrytoinnissa EU-/ETA-alueelta.

- **Musikcafé After Eight: Innovativ Integration**. 1.7.2012-30.6.2015. Rahoitus: EU:n kotouttamisrahasto (75 %), Svenska kulturfonden (20 %) ja Pietarsaaren seudun kunnallinen yhteistyölautakunta (5 %). Kotouttaminen kulttuurin avulla, maahanmuuttajat ja suomalaiset osallistuvat konkreettiseen toimintaan, jossa eri kulttuureista tulevat kohtaavat ja työskentelevät yhdessä ja oppivat toisiltaan.

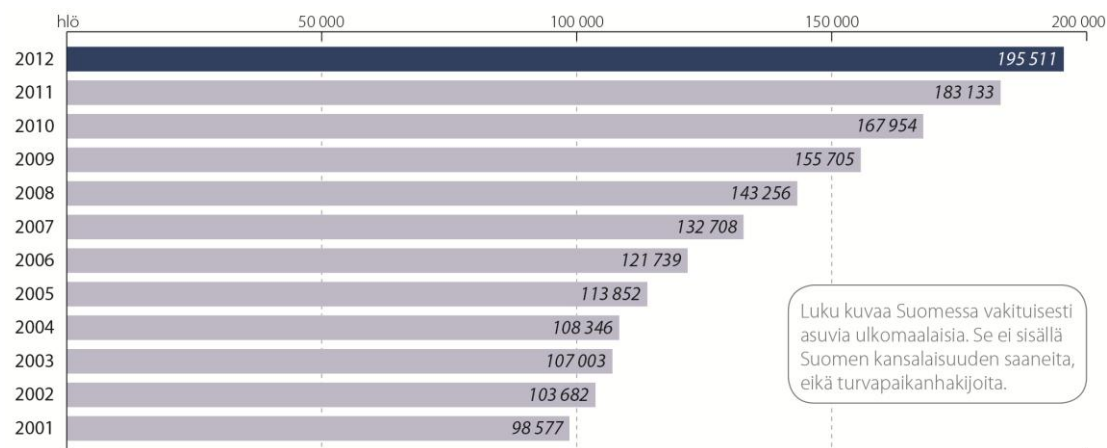
- Pohjanmaan **Welcome Officen** rahoittajia ovat Pohjanmaan liitto, Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR), Pohjanmaan ELY-keskus, Euroopan sosiaalirahasto (ESR) ja hankkeeseen osallistuvat kunnat.

LIITE 3, MAAHANMUUTTOTILASTO

Kuva 1: Ulkomaan kansalaisten määrä 2001-2012	31
Kuva 2: Ulkomaan kansalaisten määrä/Pohjanmaa 2011	32
Kuva 3: Ulkomailla syntyneiden prosentuaalinen osuus 2011	32
Kuva 4: Oleskeluluvat ja EU-rekisteröinnit 2011	33
Kuva 5: Myönnetyt oleskeluluvat hakuperusteittain 2012	33
Kuva 6: Suurimmat väestöryhmät, Pohjanmaa, Keski-Pohjanmaa 2011	34
Kuva 7: Suurimmat ulkomaan kansalaisten ryhmät Suomessa 2012	34
Kuva 8: Väestö syntymämaan, kansalaisuuden ja kielen mukaan, 31.12.2012	35
Kuva 9: Ulkomaalaisten työttömyysaste 2010–2013	35
Kuva 10: Kuntien vastaanottamat pakolaiset 2002–2012	36
Kuva 11: 2012: Kiintiöpakolaisten valinta	36
Kuva 12: Turvapaikkapäätökset, Suomi 2010–2012	37
Kuva 13: Turvapaikanhakijat Pohjoismaissa 2011–2012	37
Kuva 14: Suurimmat turvapaikanhakijoiden kohtemaat 2012	38
Kuva 15: Suurimmat lähtömaat 2012	38
Kuva 16: Maahanmuuttajatilanne kunnittain 2012/2013	38

Kuva 1. Ulkomaan kansalaisten määrä 2001-2012

Lähde: Tilastokeskus

Luku kuvaa Suomessa vakituisesti asuvia ulkomaalaisia. Se ei sisällä Suomen kansalaisuuden saaneita eikä turvapaikanhakijoita.

Vuosi 2012:

Ulkomailta Suomeen muutti vuoden 2012 aikana **31 280 henkeä**. Määrä on 1 800 edellisvuotta suurempi ja suurin luku itsenäisyyden aikana.

Suomesta ulkomaille muutto lisääntyi hieman ollen 13 850 henkeä. **Nettomaahanmuutto vuoden 2012 aikana yhteensä: 17 430 henkeä** (610

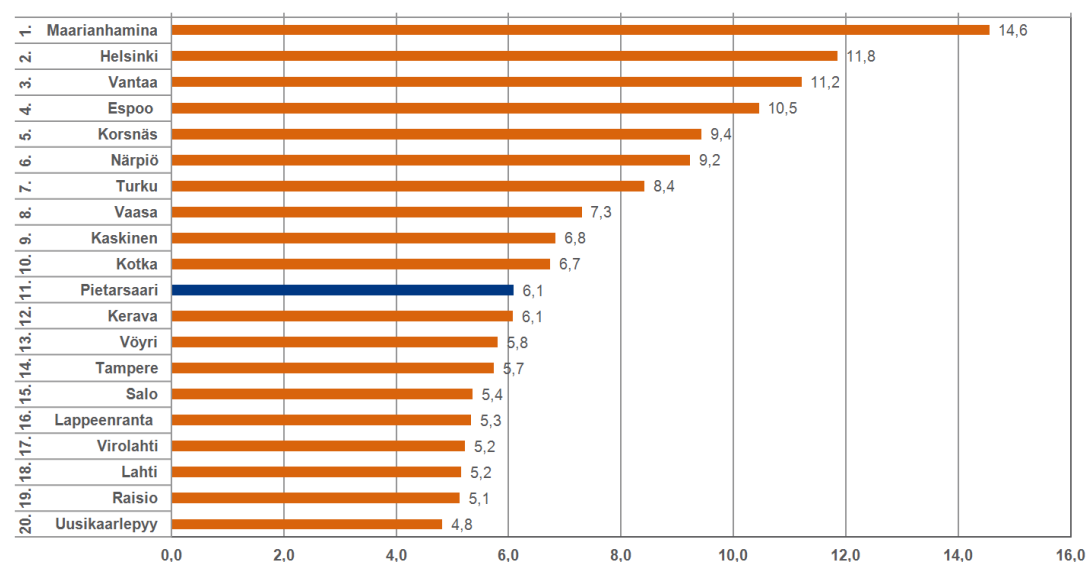
enemmän kuin vuotta aiemmin). Ulkomaan kansalaisten nettomaahanmuutto lisääntyi selvästi, 2 030 hengellä (Lähde: Tilastokeskus).

Kuva 2: 2011: Ulkomaan kansalaisten määrä Pohjanmaalla 2011

Alue	Väestö	Ulkomaan kansalaiset	Ulkomaan kansalaisten prosentuaalinen osuus väestöstä
Etelä-Pohjanmaan maakunta	193735	2434	1,3 %
Keski-Pohjanmaan maakunta	68484	1193	1,7 %
Pohjanmaan maakunta	179106	7608	4,2 %
Koko maa	5401267	183133	3,4 %

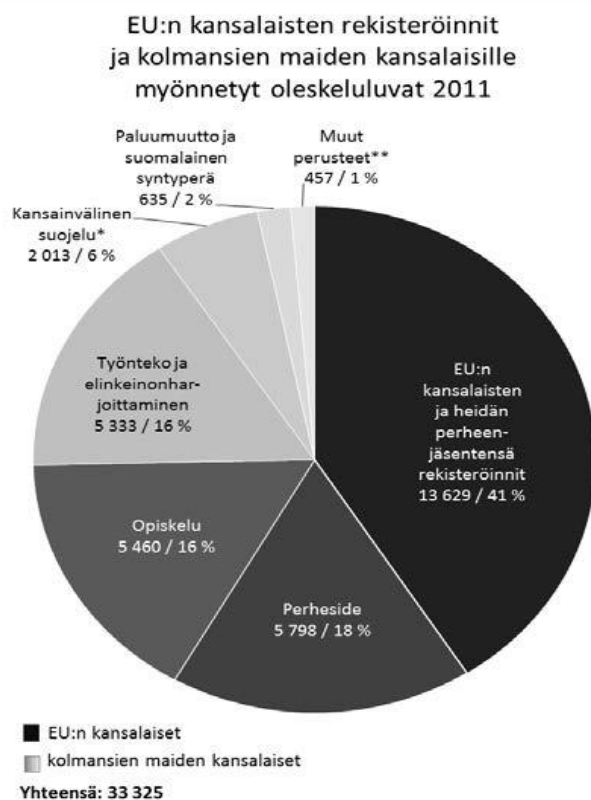
Lähde: Tilastokeskus

Kuva 3: Ulkomailla syntyneiden prosentuaalinen osuus koko väestöstä vuonna 2011, koko maa 4,8 %

Lähde: ELY-keskus

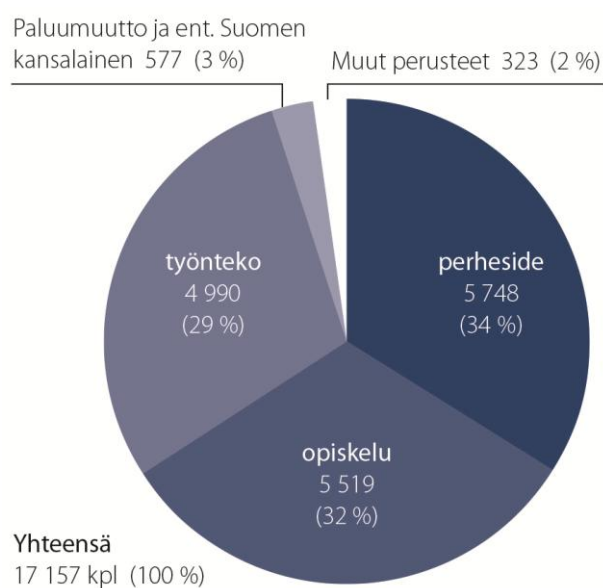
Kuva 4: 2011: Oleskeluluvat ja EU-rekisteröinnit

* Ensimmäisen oleskeluluvan saaneet turvapaikanhakijat (1271) ja maahan saapuneet kiintiöpakolaiset (742).
 ** Kohta "Muut perusteet" koostuu mm. adoption, au pair-sijoituksen, seurustelusuhteen, ihmiskaupan uhrin ja yksilöllisten syiden perusteella haetuista oleskeluluvista.

Lähde: Sisäasiainministeriö

Kuva 5: Myönnetty oleskeluluvat hakuperusteittain 2012

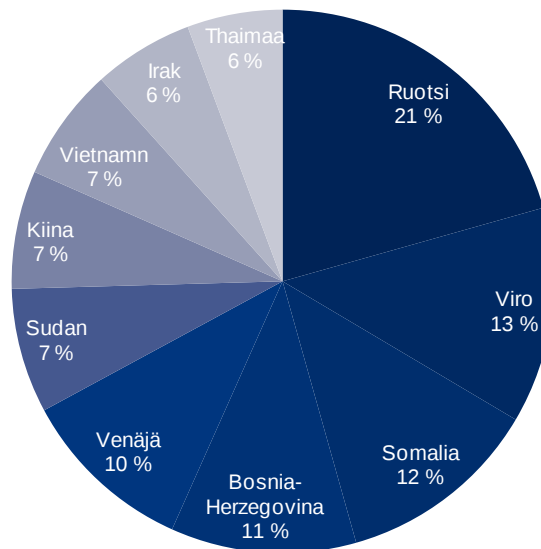

Lähde: sisäasiainministeriö

Kuva 6: 2011:Suurimmat väestöryhmät kansalaisuuden mukaan Pohjanmaalla ja Keski-Pohjanmaalla

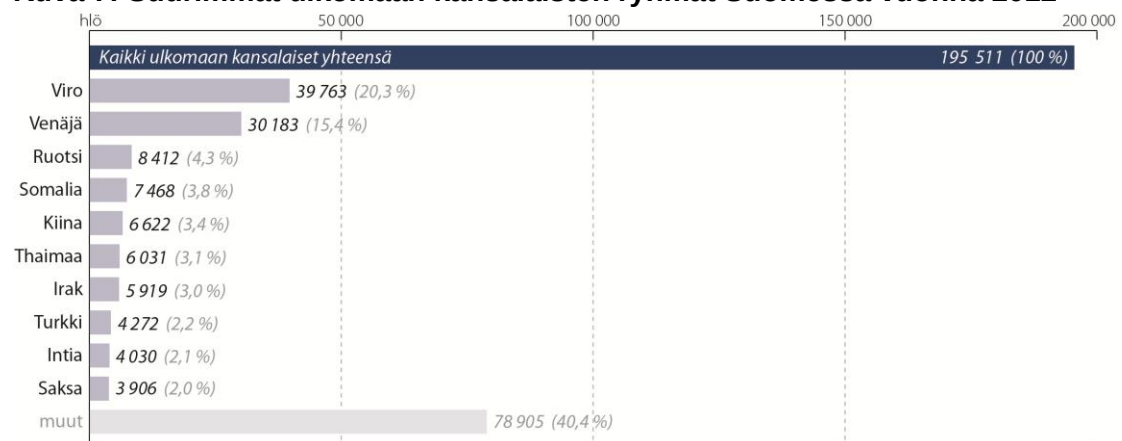
De största befolkningsgrupperna enligt medborgarskap i Österbotten och i Mellersta Österbotten

Statistikcentralen 2011, ELY-centralen i Österbotten

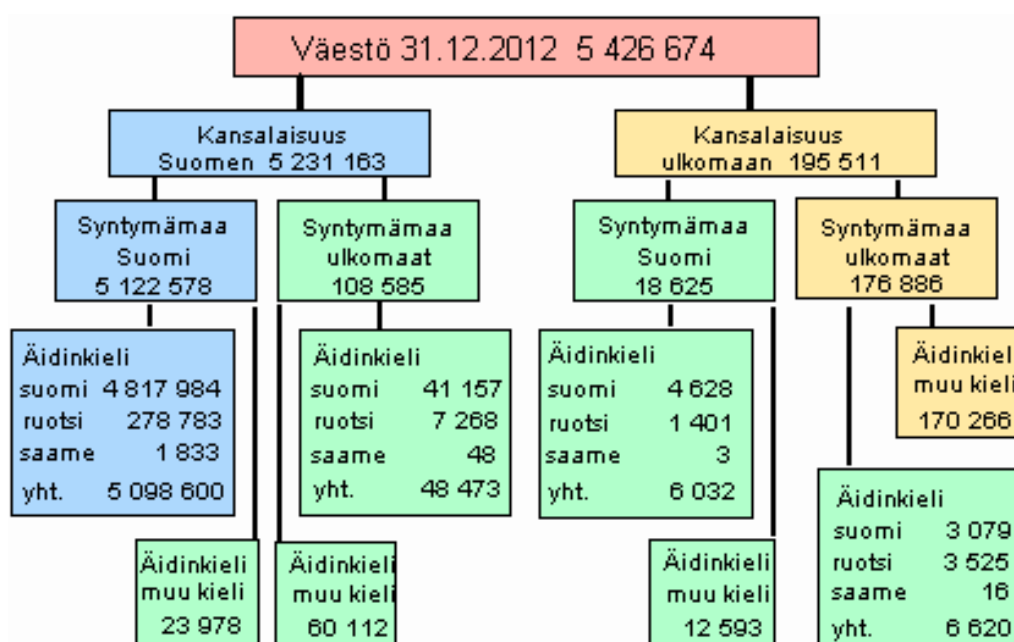
Lähde: ELY-keskus

Kuva 7: Suurimmat ulkomaan kansalaisten ryhmät Suomessa vuonna 2012

Lähde: Tilastokeskus

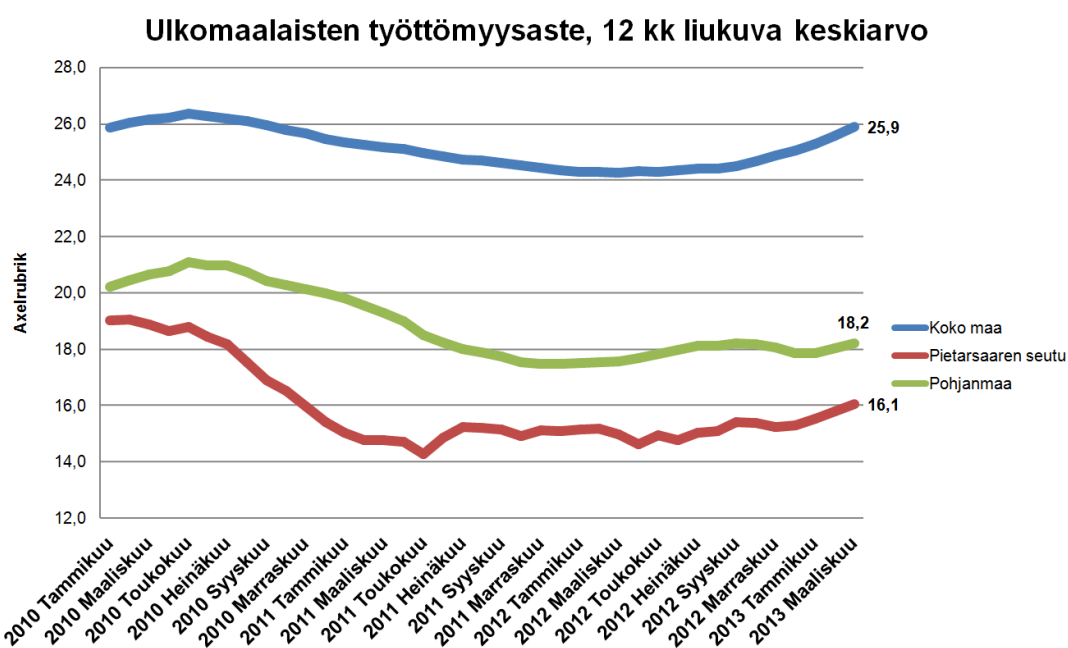
Kuva 8: Väestö syntymämaan, kansalaisuuden ja kielen mukaan

Lähde: Väestörakenne 2012, Tilastokeskus

Ulkomaalaisten osuus on 3,6 % Suomen väestöstä 2012-13. EU-kansalaisten osuus on 39,0 % Suomessa vuodenvaihteessa 2012-13 pysyvästi asuvista ulkomaalaisista. (Lähde: Väestörekisterikeskus)

Kuva 9: Ulkomaalaisten työttömyysaste 2010–2013

Lähde: ELY-keskus

Kuva 10: Kuntien vastaanottamat pakolaiset

(sisältää ELY:n sijoittamat, itsenäisesti muuttaneet, perheen yhdistämiset)

Kuntien vastaanottamat pakolaiset, Pohjanmaan ELY (1.sijoituskunta)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012*	Yhteensä
Vaasa	98	106	133	81	75	89	79	74	188	81	72	1076
Vöyri (Oravainen)	15	4	24	55	19	55	54	65	41	22	21	375
Närpiö												0
Pietarsaari	3	2	3		1	10	7	3	53	41	32	155
Maalahti								13				13
Luoto									14	14	12	40
Kruunupyä									10	15		25
Kristiinankaupunki	6								20	45	5	76
Korsnäs						30	2	7	2			41
Pedersöre									12	11	16	39
Uusikaarlepyy										17	11	28
Kokkola	1	36	15	28	15	39	10	34	15	28	12	233
Yhteensä	123	148	175	164	110	223	152	196	355	274	181	2101

Kuntien vastaanottamat pakolaiset Etelä-Pohjanmaan ELY

Seinäjoki		1			32	3	1	23	6	22	5	93
Kurikka						1						1
Kuortane				1								1
Lapua										1		1
Yhteensä	0	1	0	1	32	4	1	23	6	23	5	96

*2012 1.1.-31.8.2012 arvio

Sisältää ELY:n sijoittamat, itsenäisesti muuttaneet, perheen yhdistämiset

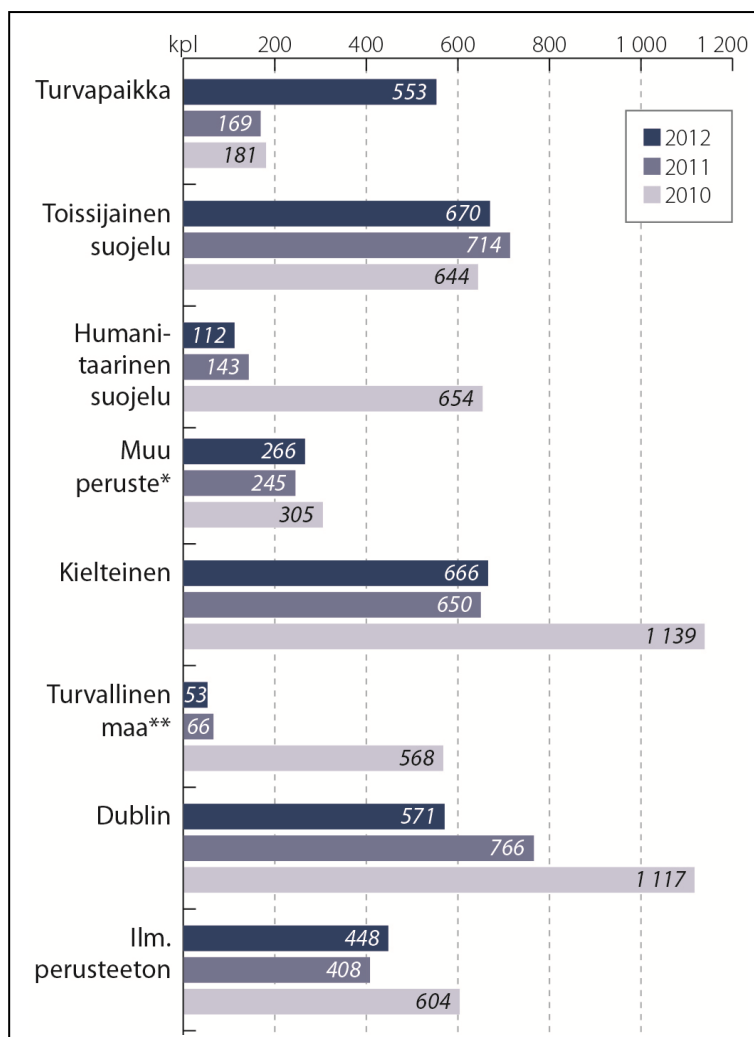
Lähde: ELY-keskus

Kuva 11: Kiintiöpakolaisten valinta 2012

Matkakohde	Valitut	Valittujen pakolaisten kansallisuudet
Thaimaa	132	Myanmar 105, Sri Lanka 16, Kiina 1, Pakistan 6, Somalia 4
Iran	192	Afghanistan 192
Ruanda	165	Kongon demokraattinen tasavalta 165
Turkki	143	Afghanistan 40, Somalia 19, Iran 72, Irak 12
Hätätap.	102	Eri kansallisuuksia 102
Yhteensä	734	

(Lähde: sisäasiainministeriö)

Kuva 12: Turvapaikkapäätökset, Suomi 2010–2012

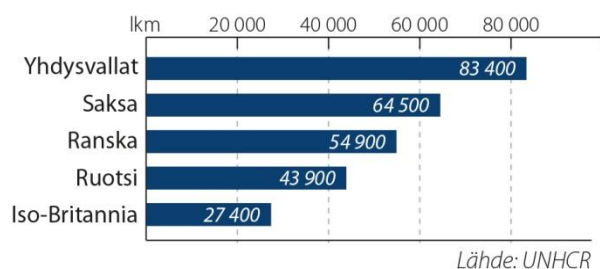

Kuva 13: Turvapaikanhakijat Pohjoismaissa 2011–2012

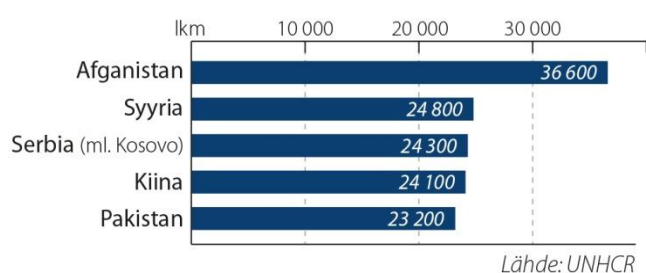
	Kaikki hakijat 2011	Kaikki hakijat 2012
RUOTSI	29 648	43 887
yksin tulleet alaikäiset	2 657	3 578
NORJA	9 053	9 785
yksin tulleet alaikäiset	858	964
TANSKA	3 811	6 184
yksin tulleet alaikäiset	284	355
SUOMI	3 088	3 129
yksin tulleet alaikäiset	150	167

Lähde: sisäasiainministeriö

Kuva 14: Suurimmat turvapaikanhakijoiden kohtemaat 2012. Yli puolet (57 %) kaikista teollisuusmaiden hakemuksista.

Kuva 15: Suurimmat lähtömaat 2012. Lähes puolet (46 %) hakijoista Aasiasta.

Lähde: sisäasiainministeriö

Kuva 16:

Maahanmuuttajatilanne kunnittain:	Pietar-saari	Uusi-kaarle-pyy	Kruunu-pyy	Pedersöre	Luoto
Ulkomaalaistaustaiset kansalaiset 31.12.2012 ¹³ , henkilöitä	1115	369	135	216	97
Ulkomaan kansalaisten osuus, 31.12.2012 ¹⁴	5,7 %	4,9 %	2,0 %	2,0 %	2,0 %
Kiintiöpakolaisten osuus (saapunut 2010 tai myöh., tilanne, henkilöitä 1.9.2013)	63 (afg)	23 (afg)	18 (burm) 8 (afg)	8 (burm), 15 (afg)	16 (burm)
Tarkkoja lukuja oleskeluluvan saaneista turvapaikanhakijoista, työvoiman ja omaisten maahanmuutosta ja ulkomaalaisista opiskelijoista seudullamme ei ole saatavilla.					

Ulkomaan kansalaisten osuus on koko maassa 3,6 %.

¹³ Lähde: Welcome Office

¹⁴ Lähde: Kunnat.net

LIITE 4, PKO 2010: TARPEET. TOIMENPITEET JA TARPEET 2013

<i>Pietarsaaren kotouttamisohjelma 2010: alueellisen kotouttamistyön tarpeet</i>	<i>Suoritettut toimenpiteet/tarve 2013</i>
A. Jatkuva maahanmuuttotyön koordinointi/ulkomaalaistoimisto PKO s. 62: ”Mikäli Pietarsaaren seudulla ryhdyttiin vuosittaiseen kiintiöpakolaisten vastaanottoon, olisi perustettava ulkomaalaistoimisto.”	Pietarsaaren seudulla ei ole virallista ulkomaalaistoimistoa, vaikka vuodesta 2010 alkaen on vastaanotettu kolme kiintiöpakolaisryhmää. Käytännössä kolme pakolaisohjaajaa, yksi pakolaiskoordinaattorina (50 %) ja sosiaalityöntekijänä työskentelevä henkilö, yksi pakolaissosiaalityöntekijä (70 %), yksi sosiaalityöntekijä turvapaikanhakijoina saapuneita pakolaisia varten sekä hankekoordinaattori työskentelevät yhtenä yksikönä sosiaali- ja terveystieteiden osastossa. Yksikkö kuuluu perhe- ja aikuissosiaalityön alaisuuteen, mutta sille tarvittaisiin oma päällikkö ja kokoaikainen koordinaattori. Lain uusien vaatimusten johdosta tarvittaisiin henkilö, jolla on kokonaiskuva maahanmuutosta seudullamme, ja yksikön rakenne tulisi vahvistaa. Koordinaattorin (maahanmuuttajakoordinaattori tai kiintiöpakolaiskoordinaattori + maahanmuuttajakoordinaattori?) tehtäviin tulisi kuulua muun muassa ohjaajien päällikkönä toimiminen, kotouttamisohjelman päivittäminen, arviointien tekeminen, yhdyslinkkinä toimiminen yhteistoiminta-alueen kuntiin, muiden maahanmuuttotoimijoiden kanssa verkostoituminen sekä Pietarsaaren seudulla että sen ulkopuolella, hanketarpeiden kartoittaminen, yhteistoimintakuntien hankehakemuksista huolehtiminen sekä maahanmuuttaja-asioista tiedottaminen yhteiskunnalle tiiviissä yhteistyössä Welcome Officen kanssa. Talousasioita varten tulisi olla talousosasto.
B. Seudun maahanmuuttotyön monialainen yhteistyöelin	Kunnan eri osastojen edustajista koostuva työryhmä on koontunut säännöllisesti ohjaamaan pakolaiskoordinaattorin työtä. Ryhmällä ei ole ollut päätäntävaltaa ja siihen on kuullut vain kuntien viranhaltijoita.
C. Maahanmuuttotyön yhteistyöelimiä tai verkostoja eri ammattiryhmissä, esim. seudun seurakuntien tai jalkapalloseurojen välillä	Ei ole.

D. Tiedotuskeskus, joka palvelee sekä toimijoita että maahanmuuttajia, opiskelua, työtä, vapaa-ajan toimintaa koskevaa tiedottamista.	Toteutunut: Welcome office <i>Ks. liite 2, hanke</i>
E. Jatkuva tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja suvaitsevaisuutta edistävä työ	- Kouluilla on omia "KiVa"-kampanjoita. - 21.3. on rasismien vastainen päivä ja After Eight järjestää vuosittain rasismien vastaisen viikon.
F. Monikulttuuriset kohtaustapaikat ja tilaisuudet	Pietarsaareissa After Eight järjestää eri tapahtumia nuorille. Kruunupyssä pakolaiset ovat osallistuneet Kruunupyy-päivään kotimaidensa tuotteilla ja esittäneet musiikkia ja tanssia muissa tapahtumissa. Tavoite: - Kulttuuritoimistot työskentelevät aktiivisesti saadakseen maahanmuuttajia mukaan tapahtumiin. - Aikuisten maahanmuuttajien, kotiäitien ja eläkeläisten koontumispaikoista on yleisesti puutetta.
G. Enemmän maahanmuuttoyhdistyksiä	Somalit ja afganistanilaiset ovat järjestäytyneet omiin yhdistyksiinsä.
H. Poliittisesti ja aatteellisesti aktiivisia maahanmuuttajia	Vuoden 2012 kuntavaaleissa oli seudulla useita maahanmuuttajataustaisia ehdokkaita.
I. Mahdolliset sosiaaliset yritykset tai osuuskunnat, joiden toimintaan maahanmuuttajat osallistuvat	Tarvitaan lisää toimenpiteitä erityisesti keski-ikäisten naisten osaamisen hyödyntämiseksi (malli: www.yallatrappan.se).
J. Kaikilla aloilla ja monissa eri ammateissa toimivia maahanmuuttajia	Jakobstads arbetarinstitut järjestää kokemusasiantuntijakurssin syksyllä 2013. Kurssille osallistuu myös maahanmuuttajien edustajia, joiden apua esimerkiksi kunnat voivat käyttää myöhemmin maahanmuuttaja-asioissa. * Arbis ja MI käyttävät tulevaisuudessa maahanmuuttajia kurssinvetäjinä ja luennoijina.
<u>Muita PKO:ssa ehdotettavia konkreettisia toimen-</u>	

<u>piteitä:</u>	
- säännöllisesti järjestettäviä suvaitsevaisuutta edistäviä kampanjoita	Kampanjoita järjestetään KiVa Koulu -ohjelman puitteissa. Se on kiusaamisen vastainen toimenpideohjelma, joka on kehitetty Turun psykologian oppiaineen ja Oppimistutkimuksen keskuksen yhteistyönä. Noin 90 % Suomen peruskouluista on kirjautunut ohjelman käyttäjiksi. Ohjelma perustuu suvaitsevaisuudelle.
- yhdistyselämä, vapaaehtoistoiminta	* Kruunupyssä ja Pietarsaassa on järjestetty yhteistyössä Marttojen kanssa <i>Kodinhoidon ja suomalaisen kotiruoan kurssija</i>. * Muun muassa Samarbete-hankkeen kautta (ks. liite 2) on aktivoitu yhdistyksiä, etenkin eri paikkakuntien Martta-yhdistyksiä (mm. <i>neulekahvilat</i>). * Punaisen Ristin <i>ystäväperheteroiminta</i> on erittäin tärkeää kiintiöpakolaisia vastaanottaessa, mutta sitä tulisi soveltaa myös turvapaikanhakijoihin. * "Tarvitaan kurssi-/yhdistyskavereita" = henkilö, joka sopii tapaamisen ennen ensimmäistä kokoontumiskertaa, opastaa maahanmuuttajan oikeaan paikkaan, esittelee hänet ja selostaa käytäntöjä.

LIITE 5, TIIVISTELMÄ, TAVOITTEET 2014–2017

<u>Laki kotoutumisen edistämisestä</u>	<u>Tavoite:</u>
7 § Perustieto suomalaisesta yhteiskunnasta Maahanmuuttajalle annetaan tietoa hänen oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan suomalaisessa työelämässä ja yhteiskunnassa. Lisäksi maahanmuuttajalle annetaan tietoa palvelujärjestelmästä ja tämän luvun mukaisista kotoutumista edistävästä toimenpiteistä. Perustietoaineisto annetaan kaikille Suomeen muuttaville oleskelulupapäätöksen tiedoksiannon, oleskeluoikeuden rekisteröinnin, oleskelukortin myöntämisen tai kotikunta- ja väestötietojen rekisteröinnin yhteydessä. Kukin tätä lakia soveltava viranomainen vastaa osaltaan perustietoaineiston sisällön tuottamisesta ja ajan tasalla pitämisestä. Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa perustietoaineiston yhteensovittamisesta, kääntämisestä ja jakelusta. (9.12.2011/1251)	- Perustiedot Suomesta annetaan <i>heti</i> ensikontaktissa uuden paikkakunnan viranomaisen kanssa. - Myös työnantajan velvollisuutena tulisi olla ulkomaalaisen työntekijän ohjaaminen Welcome Officeen, jotta henkilö saa tarvittavat tiedot voidakseen tulla yhteiskunnan täysiarvoiseksi jäseneksi. Ulkomaalaiset työntekijät (ja heidän perheenjäsenensä) jäävät helposti vaille tietoa esimerkiksi mahdollisuuksista kielen opiskeluun. - Perustietopaketti tulee sisältää muun muassa Welcome Officeen yhteystiedot, tietoa kielikoulutusmahdollisuuksista sekä seudun tapaamispaikoista ja yhdistyksistä. - Kunnat järjestävät jatkuvasti viiden päivän kurseja kiintiöpakolaisryhmän omalla äidinkielellä pian ryhmän saapumisen jälkeen.
8 § Ohjaus ja neuvonta Kunnan, työ- ja elinkeinotoimiston sekä muiden viranomaisten on annettava maahanmuuttajalle asianmukaista ohjausta ja neuvontaa kotoutumista edistävästä toimenpiteistä ja palveluista sekä työelämästä.	- Welcome Office kuntien pysyväksi toiminnaksi - Toimisto on kokoava yhdyslinkki kaikkien kotouttamistyön toimijoiden välillä - Welcome Office tekee tiivistä yhteistyötä (maahanmuuttaja)koordinaattorin kanssa.
9 § Alkukartoitus Alkukartoituksessa arvioidaan alustavasti maahanmuuttajan työllistymis-, opiskelu- ja muut kotoutumisvalmiudet sekä kielikoulutuksen ja muiden kotoutumista edistävien toimenpiteiden ja palvelujen tarpeet. Alkukartoituksessa selvitetään tätä tarkoitusta varten tarvittavassa laajuudessa maahanmuuttajan aikaisempi koulutus, työhistoria, kielitaito sekä tarvittaessa muut työllistymiseen ja kotoutumiseen vaikuttavat seikat.	Vastuulliset tahot selkiyttävät Pietarsaaren seudun rakenteet sille, miten ja kenen toimesta kartoitukset tehdään, etenkin avioliiton kautta saapuvien ja työvoimamaahanmuuttajien aviopuolisoiden osalta.

Alkukartoituksesta ja sen järjestämisestä säädetään tarvittaessa tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

13 § Kotoutumissuunnitelman laatiminen

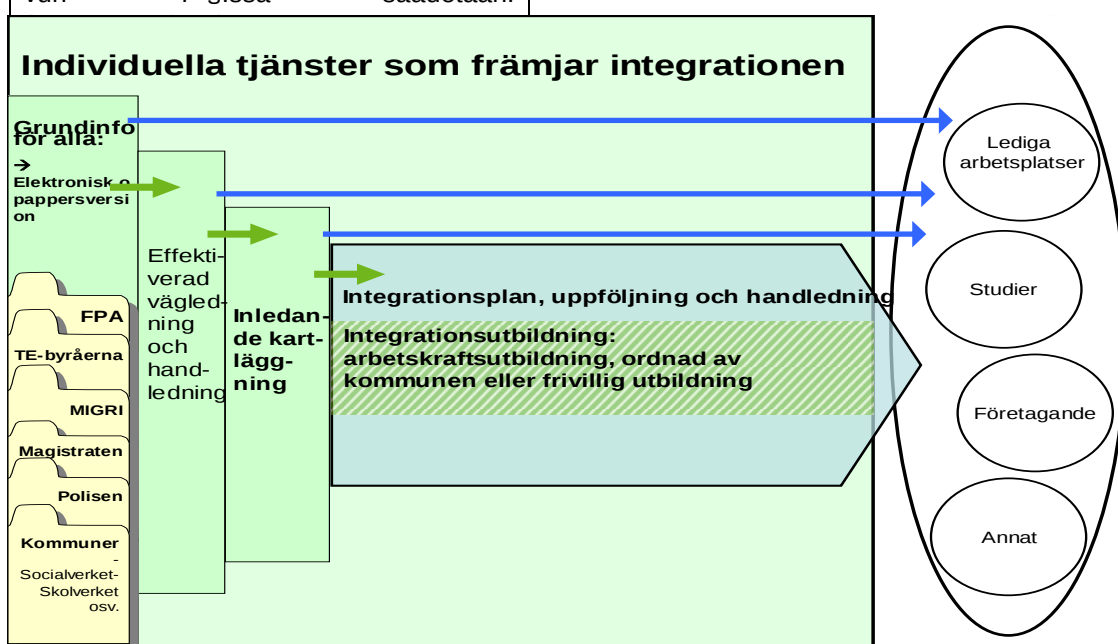
Kunta ja työ- ja elinkeinotoimisto laativat kotoutumissuunnitelman yhdessä maahanmuuttajan kanssa. Perustellusta syystä kunta ja maahanmuuttaja tai työ- ja elinkeinotoimisto ja maahanmuuttaja voivat kuitenkin laatia kotoutumissuunnitelman keskenään.

Kunta tai työ- ja elinkeinotoimisto käynnistää alkukartoituksen perusteella kotoutumissuunnitelman laatimisen viimeistään kahden viikon kuluttua siitä, kun maahanmuuttajalle on tehty alkukartoitus.

Kotoutumissuunnitelmaa laadittaessa otetaan huomioon maahanmuuttajan omat kotoutumista edistävät tavoitteet. Kotoutumissuunnitelma ja maahanmuuttajalle laaditut muut asiaan liittyvät suunnitelmat on sovittava yhteen. Kotoutumissuunnitelman mukaiset toimenpiteet toteutetaan tarvittaessa monialaisena yhteistyönä.

Kotoutumissuunnitelmaan, jonka laatimiseen työ- ja elinkeinotoimisto osallistuu, sovelletaan lisäksi, mitä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 7 §:ssä säädetään.

Selkiytetään Pietarsaaren seudun rakenteet - miten ja kenen toimesta suunnitelmat laaditaan, etenkin avioliiton kautta saapuvien ja työvoimamaahanmuuttajien aviopuolisoiden osalta.

19 § Kotoutumistuki Kotoutumistuki on maahanmuuttajalle kotoutumissuunnitelman mukaisiin toimenpiteisiin osallistumisen aikaisen toimeentulon turvaamiseksi tarkoitettu tuki. Kotoutumistukena maksetaan työmarkkinatukea tai toimeentulotukea. Oikeus kotoutumistukeen työmarkkinatukena määräytyy työttömyysturvalain mukaisesti ja oikeus kotoutumistukeen toimeentulotukena toimeentulotuesta annetun lain mukaisesti. 26 § Muut kotoutumista tukevat ja edistävät toimenpiteet ja palvelut Sen lisäksi mitä edellä säädetään, kotoutumista edistävinä ja tukevinä toimenpiteinä ja palveluina voidaan järjestää esimerkiksi: 1) maahanmuuttajalapsen ja -nuoren kotoutumista edistäviä toimenpiteitä ja palveluja; 2) alaikäisenä ilman huoltajaa saapuneen ja oleskeluluvan saaneen lastensuojelun jälkihuollon toimenpiteitä ja palveluja; 3) erityisiä toimenpiteitä tarvitsevan palveluja ja tukitoimia; 4) muita toimenpiteitä ja palveluja, jotka kannustavat maahanmuuttajaa omatoimisesti hankkimaan yhteiskunnassa tarvittavia tietoja ja taitoja.	<u>Tavoitteet:</u> - Joustavuus ja tarkoituksenmukaisuus oppilaitosten, harjoittelupaikkojen ja työ- ja elinkeinotoimiston välisessä yhteistyössä. - Toimenpiteet on sovittava asiakkaan kykyyn hyödyntää esimerkiksi opetusta. - Psyykkiset sairaudet, korkea ikä tai lukutaidottomuus vaativat erityisjärjestelyjä - esimerkiksi mahdollisuutta kielikylpyyn työpaikalla muutamana päivänä viikossa kotoutumiskoulutuksen ohella ja/tai mahdollisuutta etäopiskeluun. - Läksypuryhmiä perustetaan kaikille paikkakunnille Punaisen Ristin kautta tai omin resurssein.
31 § Monialainen yhteistyö paikallistasolla Paikallisten viranomaisten on kehitettävä kotouttamista monialaisena yhteistyönä. Yhteistyöhön osallistuvat kunta, työ- ja elinkeinotoimisto ja poliisi sekä kotoutumista edistäviä toimenpiteitä ja palveluja järjestävät järjestöt, yhdistykset ja yhteisöt.	- Pitkän aikavälin suunnitelmat pakolaisten vastaanotosta ovat toivottavia, jotta sivistystoimi voi suunnitella opetusta parhaalla mahdollisella tavalla. - Valmistavan opetuksen järjestämisessä tarvitaan seudullisia ratkaisuja ja yhteistyötä. Rakenteet on vakiinnutettava muun muassa, jotta kertyneet kokemukset voidaan hyödyntää. - Erillinen resursointi kouluille, joihin oppilaat tulevat valmistavan opetuksen jälkeen.

Kunta tai useampi kunta yhdessä voi asettaa yhteistyössä paikallisten työmarkkina-, yrittäjä- ja kansalaisjärjestöjen kanssa kotouttamisen suunnittelun ja toimeenpanon kehittämistä sekä etnisten suhteiden edistämistä varten paikallistason neuvottelukunnan. Kunta ja työ- ja elinkeinotoimisto vastaavat yhdessä kotoutumista edistävien ja tukevien toimenpiteiden ja palvelujen järjestämisestä, niihin ohjaamisesta sekä niiden seurannasta. Ne voivat lisäksi laatia paikallisia tai seudullisia yhteistyösopimuksia toimenpiteiden ja palvelujen järjestämisestä alueellaan.	<u>Muu yhteistyö:</u> <i>Ulkomaalaistoimiston</i> tai vastaavan organisaatio vahvistetaan. - Palkataan kokoaikainen <i>koordinaattori</i>, jolla on kokonaiskuva Pietarsaaren seudun kaikkien maahanmuuttajien kotouttamisesta. - On vakiinnutettava maahanmuuttoon ja tiedotukseen liittyvän <i>kunnallisen yhteistyön</i> toimivat, pitkäjänteiset rakenteet, jotka on juurrutettava myös kuntien työntekijöihin. - Pakolaisten vastaanottamiseen liittyvää yhteistyötä tekevät viisi kuntaa sitoutuvat vastaanottamaan 50 kiintiöpakolaista vuosittain vuosina 2014-2016. <i>Kiintiöpakolaisia vastaanotetaan sillä ehdolla, yhteistoiminta-alueen työntekijäorganisaatio ja päätöksenteko toimivat.</i> Myös henkilöstöasiat on otettava huomioon - jatkuvuus ja saatujen kokemusten hyödyntäminen on tärkeää.
	<u>TYÖLLISYYS</u>
<u>1 §</u> Lain tarkoitus Tämän lain tarkoituksena on tukea ja edistää kotoutumista ja maahanmuuttajan mahdollisuutta osallistua aktiivisesti suomalaisen yhteiskunnan toimintaan. Lisäksi lain tarkoituksena on edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien kesken.	- <i>Nimettömät työpaikkahakemukset</i> eivät pelkää edistäisi maahanmuuttajien tasavertaista kohtelua, vaan vaikuttaisivat myös työpaikkojen ikä- ja sukupuolisyrjintään. - Seudun työnantajien tulisi muistaa maahanmuuttajien muodostama <i>voimavara</i> etenkin kielitaitoon ja kulttuurintuntemukseen liittyvissä asioissa. - Kielitaitovaatimukseen tarvitaan joustavuutta. Toisen kotimaisen kielen puutteellista taitoa voidaan kompensoida muulla kielitaidolla tai aikaisemmalla työkokemuksella. Lisäksi monet oppivat kieltä nopeammin käytännön ympäristössä, ellei kumpikaan kotimainen kieli ole vielä hallinnassa. - Sekä kunnat että yksityissektori ovat vastuussa maahanmuuttajien integroimisesta työelämään. Maahanmuuttajat eivät ole vielä näkyvä osa esimerkiksi kuntien henkilöstöä. Kunnat sitoutuvat järjestämään prosentuaalisen määrän maahanmuuttajien <i>harjoittelupaikkoja</i> joka kuntaan. - Pakolaistaustaiset maahanmuuttajat, jotka ovat jo ehtineet kotiutua hyvin, ovat voimavara etenkin vasta saapuneiden parissa tehtävässä työssä.
	<i>Kansalaisvuoropuhelun</i> parantamiseksi on perustettava <i>kansalaisraati</i> tai vastaava, johon kuuluu kaikkien maahanmuuttajaryhmien, poliittisten päättäjien, kolmannen sektorin ja yksityissektorin edus-

	tajia.
3 § Määritelmät Tässä laissa tarkoitetaan: 1) <i>kotoutumisella</i> maahanmuuttajan ja yhteiskunnan vuorovaikutteista kehitystä, jonka tavoitteena on antaa maahanmuuttajalle yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja samalla kun tuetaan hänen mahdollisuuksiaan oman kielen ja kulttuurin ylläpitämiseen; 2) <i>kotouttamisella</i> kotoutumisen monialaista edistämistä ja tukemista viranomaisten ja muiden tahojen toimenpiteillä ja palveluilla; 3) <i>maahanmuuttajalla</i> Suomeen muuttanutta henkilöä, joka oleskelee maassa muuta kuin matkailua tai siihen verrattavaa lyhytaikaista oleskelua varten myönnetyllä luvalla tai jonka oleskeluoikeus on rekisteröity taikka jolle on myönnetty oleskelukortti; 4) <i>sosiaalisella vahvistamisella</i> maahanmuuttajalle suunnattuja toimenpiteitä hänen elämäntaitojensa parantamiseksi ja syrjäytymisensä ehkäisemiseksi; 5) <i>monialaisella yhteistyöllä</i> eri toimialojen viranomaisten ja muiden tahojen yhteistyötä; 6) <i>erityisiä toimenpiteitä tarvitsevalle</i> maahanmuuttajaa, joka tarvitsee tehostettuja kotouttamistoimenpiteitä erityisesti sairauden, vamman tai muun syyn vuoksi alentuneen toimintakyvyn, iän, perhetilanteen, luku- ja kirjoitustaidottomuuden tai muun vastaavan syyn perusteella.	<u>Muuta:</u> - Kunnat järjestävät säännöllisesti <i>naisten uintivuoroja</i> (parhaillaan Integration genom idrott -hankkeiden kautta, ks. liite 2). - Kunkin kunnan <i>kotisivuilla</i> tulisi olla suora linkki paikkakunnalle muuttajia varten. Ellei tiedä miten yhteiskunta toimii, on vaikea ymmärtää, mistä löytää tärkeitä tietoja. - Syrjäytymisen ehkäisemiseksi järjestetään <i>päivätoimintaa</i> kotiaideille, eläkeläisille ja esimerkiksi vammaisille (hankkeina, kerhoina, osuuskuntatointana). - Pietarsaareen perustetaan <i>monikulttuurinen kohtaamispaikka</i> maahanmuuttajille ja paikkakuntalaisille. Paikka voi olla jollekin maahanmuuttajalle myös väylä oman yrityksen perustamiseen esimerkiksi kahvilatoiminnan muodossa. - Yhdistyksiä kehoitetaan päivittämään <i>kotisivunsa</i>, koska paikkakunnalle muuttajat eivät voi tietää, miten ”meillä on aina tehty”. Jokaisella paikkakunnalla tulisi järjestää tilaisuus, jossa yhdistykset esittelevät toimintaansa, pienemmillä paikkakunnilla esimerkiksi joka toinen vuosi ja Pietarsaareessa joka vuosi – mielellään jonkin muun paikkakunnalla järjestettävän tapahtuman yhteydessä. - Esimerkiksi työnväenopiston, arbiksen tai MI:n kursseille osallistuvia paikkakuntalaisia tarvitaan ”<i>kurssikavereiksi</i>”, toisin sanoen auttamaan maahanmuuttajia löytämään oikeaan paikkaan ja esittäytymään muille kurssilaisille kurssin alkaessa.
42 § Suunnitelma kuntaan osoittamisesta ja kotoutumisen edistämisestä Tehtyään 41 §:ssä tarkoitetun sopimuksen kunta laatii yksin tai yhdessä muiden kuntien kanssa monivuotisen suunnitelman 2 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettujen kuntaan osoitettavien henkilöiden kotoutumisen edistämisestä osana kotout-	<u>Erityishaasteet:</u> <i>Avioliiton kautta saapuneet ja kotona olevat</i> Maahanmuuttajan ensimmäisenä kohtaavalla viranomaisella tulisi olla velvollisuus tiedottaa välittömästi mahdollisuuksista saada yhteys paikallisväestöön sekä kielikoulutuksista yms. syrjäytymisen estämiseksi.

tamisohjelmaa.

Suunnitelmassa otetaan huomioon 1 momentissa tarkoitettujen henkilöiden erityistarpeiden tunnistaminen sekä heidän tarvitsemiensa toimenpiteiden ja palvelujen järjestäminen kunnassa.

Vanhemmat maahanmuuttajat, joiden on vaikea päästä työelämään ja oppia kieltä, tarvitsevat tukitoimenpiteitä myös kolmen vuoden kotoutumis- ja kielikoulutuksen jälkeen. Naisten osaamista voisi hyödyntää esimerkiksi naisosuuskunnan kautta, vaikka naisilla olisi heikko kielitaito (Malmössä toimivan Yallatrappan-mallin mukaisesti: www.yallatrappan.se).

Kaksikielisyys

Seudullamme tarvitaan sekä ruotsin että suomen kieltä. On tarjottava riittävästi eritasoisia kursseja. Se vaatii myös koulutustahojen välistä yhteistyötä.

Kiintiöpakolaisten sijoittaminen/asuminen

- On tärkeää, että jokainen kiintiöpakolaisia vastaan ottava kunta ajattelee pitkäjänteisesti, jos kunta haluaa pitää perheet. Jos pakolaisia sijoitetaan taajamien ulkopuolelle, on heillä oltava ajokortin hankkimiseen saakka käytössään *matkapalvelu*, ellei bussiyhteyksiä ole. Kotoutumista vaikeuttaa se, ettei pakolaisilla ole autoja eivätkä he voi osallistua yhdistystoimintaan eivätkä kansalais- tai työväenopiston kursseille, joita ei järjestetä heidän asuinpaikassaan. Lisäksi heidän on vaikea päästä vierailemaan muilla paikkakunnilla asuvien ystäviensä luona.

- Kruunupyssä on pulaa vuokra-asunnoista, mutta suuria vuokra-asuntoja tarvitaan ylipäättäänkin joka kunnassa. Pakolaisperheet ovat usein suuria.

Terveysasiat

-Kaikki pakolaisten kanssa tekemisissä olevat työntekijät tarvitsevat *täydennyskoulutusta* maahanmuuttoprosessin vaiheista sekä tietoa kulttuuri- ja kommunikaatioeroista (asenteet viranomaisia ja hoitoa kohtaan, käsitykset sairauksien syistä, suvun merkitys). Maahanmuuttajat saattavat tarvita tukitoimia kauan saapumisensa jälkeen esimerkiksi traumaperäisen stressihäiriön (PTSD) vuoksi. PTSD:n voi laukaista jokin tapahtuma, sairaus tai muu kriisi kauan saapumisen jälkeen. Henkilö tarvitsee hoitoa, koska stressihäiriöstä ei ole mahdollista parantua itsestään¹⁵. Onko tällaisten tapausten tunnistamiseen ja niissä auttamiseen valmiuksia?

(Lähde: työ- ja elinkeinotoimisto)

LIITE 6/Yhteistyösopimus kiintiöpakolaisten vastaanottamisesta Pietarsaaren seudulle

Sopimus koskee: Noin 50 kiintiöpakolaisten vastaanottamista/vuosi yhteistointialueelle 1.1.2014 – 31.12.2016.

Sopimus käsittää seuraavat tehtäväkokonaisuudet:

- kiintiöpakolaisten vastaanoton ja perheenyhdistämisen järjestäminen
- palvelujen ja perusturvan järjestäminen (enintään 3 vuotta)
- eri viranomaisien ja kuntien välinen yhteydenpito ja yhteistyö
- neuvonta, tiedotus, asennekasvatus
- lakisääteisten korvausten hakeminen
- onnistuneen kotoutumisen hyväksi työskentely yhteistyössä muiden kanssa

Yhteistyöorganisaatio ja henkilöstö:

- Palkataan sopijakuntien yhteinen pakolaistyön ja kotouttamisen johtaja (koordinaattori), joka kuuluu hallinnollisesti Pietarsaaren sosiaali- ja terveysviraston sosiaalihuollon alaisuuteen.
 - Koordinaattorista aiheutuvat kustannukset jaetaan kuntien asukasluvun mukaan. Kuntien yhteistyötä koordinoi pakolaisyhteistyöryhmä, johon valitaan edustaja jokaisesta yhteistyökunnasta. Kruunupyyn kunta ostaa palveluja erillisellä sopimuksella.
 - Yhteistyöryhmä voi kutsua kokouksiinsa eri alojen asiantuntijoita. Kokouksia pidetään tarpeen mukaan n. 4-6 kertaa vuodessa. Esittelijänä ja sihteerinä toimii pakolaistyön johtaja (koordinaattori).
 - Tämän ryhmän lisäksi kunnilla voi olla omia paikallisia työryhmiä ja tarvittaessa seudullisia ryhmiä eri toimialoja varten (esim. koulutus ja päivähoito).
 - Yhteinen työryhmä laatii yhdessä pakolaistyön johtajan kanssa toimivan ja pitkäjänteisen toimintamallin.
- Työryhmien jäsenistä aiheutuvat kustannukset peritään kultakin osallistuvalla kunnalla, pakolaisyksikön muista työntekijöistä aiheutuvat kustannukset jaetaan käytön mukaan (pakolaisten määrä) tai peritään kunnalla, jossa kustannus on syntynyt.
- Kukin kunta vastaa koululaisten valmistavan opetuksen järjestämisestä ja rahoituksesta. Yhteistyökunnat laativat erillisen sopimuksen kustannuksista ja tuloista niissä tapauksissa, joissa perheet muuttavat kunnasta toiseen valmistavan opetuksen ollessa meneillään. Jos valmistava opetus järjestetään yhteisesti, laaditaan asiasta erillinen yhteistyösopimus.
 - Toiminnalle laaditaan vuosittain rahoitus- ja toimintasuunnitelma (talousarvio).

- Kukin kunta hakee laskennallisia korvauksia erikseen Kotoutumisen edistämistä koskevan lain (1386/2010) mukaisten kustannusten korvaamisesta kunnille -ohjeen mukaisesti. Korvauksia haetaan takautuvasti neljännesvuosittain.

Tiedotus:

- Yleisestä tiedotuksesta vastaa kukin kunta itse ja pakolaisten vastaanottoon liittyvästä yksityiskohtaisemmasta, erityisryhmille suunnatusta tiedotuksesta vastaa pakolaisyksikkö.
- Kukin kunta voi järjestää omia tiedotustilaisuuksia, jos kyse on kuntalaisille suunnatusta yleisistä tiedotuksesta.
- Kaikki osapuolet työskentelevät rasismien vastaisen monikulttuurisen yhteistyön edistämiseksi.

Sopimuksen voimassaoloaika ja muut ehdot:

Sopimus tulee voimaan sen jälkeen, kun se on hyväksytty kaupungin-/kunnanhallituksissa, päätökset ovat saaneet lainvoiman ja sopimus on allekirjoitettu.

Sopimus on voimassa 1.1.2014 - 31.12.2016 ja sitä voidaan jatkaa kunkin kunnan uusilla päätöksillä. Jos sopimukseen on tarvetta tehdä suurehkoja muutoksia, tehdään asiasta erilliset päätökset ja laaditaan uusi sopimus.

Liite 7/Maahanmuuttohallinto (Lähde:

<http://www.intermin.fi/fi/maahanmuutto/maahanmuuttohallinto>

Sisäasiainministeriö vastaa maahanmuuttopolitiikan sekä maahanmuuttoa ja kansalaisuutta koskevan lainsäädännön valmistelusta. Sisäasiainministeriö edustaa Suomea maahanmuuttoasioissa Euroopan unionissa ja kansainvälisessä yhteistyössä.

Maahanmuuttovirasto myöntää ensimmäiset oleskeluluvat, käsittelee turvapaikkahakemukset, ohjaa vastaanottokeskusten toimintaa, päättää käännättämisestä ja karkottamisesta, vastaa kansalaisuushakemusten käsittelystä ja muukalaispassien myöntämisestä. Maahanmuuttovirasto toimii sisäasiainministeriön alaisuudessa.

Poliisi valvoo ulkomaalaislain noudattamista, ottaa vastaan ulkomaalaisten lupahakemuksia, selvittää turvapaikanhakijan henkilöllisyyden ja matkareitin, myöntää jatko-oleskeluluvat ja ottaa vastaan EU-kansalaisten rekisteröinnin. Poliisi myös panee täytäntöön karkotus- ja käännätyt päätökset.

Rajavartiolaitos valvoo maahantuloa ja maasta lähtemistä sekä suorittaa passintarkastuksen. Rajavartiolaitos selvittää yhdessä poliisin kanssa turvapaikanhakijan henkilöllisyyden ja matkareitin. Rajavartiolaitos tekee tarvittaessa viisumipäätöksiä rajalla.

Ulkoasiainministeriö vastaa viisumipolitiikasta. Suomen ulkomaan edustustot myöntävät viisumeita ja vastaanottavat kansalaisuusilmoituksia sekä oleskelulupahakemuksia.

Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa kotouttamisasioiden johtamisesta. Yhdessä sisäasiainministeriön kanssa työ- ja elinkeinoministeriö seuraa työvoiman maahanmuuton määriä ja rakennetta ja kehittää seurantavälineitä.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten **maahanmuuttoyksiköt** hoitavat alueellisesti maahanmuuttoon, kotouttamiseen ja hyviin etnisiin suhteisiin liittyviä tehtäviä.

Opetus- ja kulttuuriministeriön tehtävänä on kehittää maahanmuuttajien koulutusta eri koulutusasteilla. Opetusministeriön toimialaan kuuluvat myös maahanmuuttajien kulttuuria, liikkumista ja nuorisotyötä sekä uskontoa koskevat asiat.

Opetushallitus vastaa maahanmuuttajien koulutusasioista ja ulkomaalaisten tutkintojen tunnustamisesta.

Sosiaali- ja terveysministeriön tehtävänä on edistää maahanmuuttajien terveyttä ja hyvinvointia. STM:lle kuuluvat maahanmuuttajien toimeentuloon liittyvät kysymykset. STM tukee maahanmuuttajien kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan muun muassa kehittämällä sosiaali- ja terveystalvuuja niin, että niissä otetaan huomioon maahanmuuttajien tarpeet.

Kunnat tarjoavat kunnassa vakituisesti asuville maahanmuuttajille kunnan peruspalvelut, kuten muillekin kuntalaisille. Kunnat myös päättävät itsenäisesti kiintiöpakolaisten ja oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden vastaanotosta kuntaansa. Useat kunnat ovat määritelleet kotouttamisohjelmassaan maahanmuuttajien kotouttamisen periaatteet.

Vähemmistövaltuutetun tehtävänä on edistää etnisten vähemmistöjen ja ulkomaalaisten asemaa, yhdenvertaisuutta ja oikeusturvaa sekä hyviä etnisiä suhteita Suomessa. Vähemmistövaltuutettu on myös kansallinen ihmiskaupparaportoiija.

Kansalaisjärjestöt tuottavat erilaisia palveluja ja antavat apua ja neuvontaa turvapaikanhaki-

joille sekä tekevät osaltaan kotouttamistyötä. Kansalaisjärjestöjen asiantuntemusta maahanmuuttoasioissa tarvitaan lainvalmistelun ja maahanmuuttopolitiikan kehittämisessä.

LIITE 8, TERMEJÄ

Sanasto su-ru-eng (lähde: www.migri.fi)

Käsitteiden selityksiä (lähde: www.migri.fi, PKO 2010)

Sanasto sisältää keskeisiä maahanmuuttoon liittyviä termejä ja niiden selityksiä. Useimmista termeistä on myös ruotsin ja englannin kielessä käytetyt vastineet. Sanasto on tarkoitettu yleisoppaaksi. Määritelmät eivät noudata sanatarkasti lainsäädännössä käytettyjä määritelmiä. Sen vuoksi virallisissa yhteyksissä tulisi perehtyä asianomaiseen lainsäädäntöön ja muuhun lähdekirjallisuuteen.

ETA (sv EES /eng EEA)

Euroopan talousalue.

EU (sv EU /eng EU)

Euroopan unioni

EU-kansalainen ja häneen rinnastettava henkilö (sv EU medborgare och med dem jämförbara personer /eng EU-citizen and and those with equivalent status)

Suomi on EU:n jäsenvaltio samoin kuin Alankomaat, Belgia, Bulgaria, Espanja, Irlanti, Iso-Britannia, Italia, Itävalta, Kreikka, Kroatia, Kypros, Latvia, Liettua, Luxemburg, Malta, Portugali, Puola, Ranska, Romania, Ruotsi, Saksa, Slovakia, Slovenia, Tanska, Tšekki, Unkari ja Viro. EU-maiden kansalaisilla on vapaa liikkumisoikeus unionin alueella. Vapaan liikkumisen säännöksiä sovelletaan myös Islannin, Liechtensteinin, Norjan ja Sveitsin kansalaisiin. Islannin, Liechtensteinin ja Norjan oikeudet perustuvat ETA-sopimukseen, ja Sveitsin kanssa EU on erikseen tehnyt sopimuksen vapaasta liikkuvuudesta.

EU:n sininen kortti (sv EU:s blåa uppehållstillståndskort /eng EU Blue Card)

Sininen kortti on tarkoitettu EU:n ulkopuolelta saapuville henkilöille, jotka hakevat oleskelulupaa korkeaa pätevyyttä vaativaa työntekoa varten. Jotta sininen kortti voidaan myöntää, muun muassa seuraavien edellytysten on täyttyttävä: työ edellyttää erityistä ammattipätevyyttä tai erityisosaamista, hakijalla on oltava korkeakoulututkinto ja sovittu vähintään vuoden pituinen työsuhde erityispätevyyttä vaativaan työhön. Lisäksi vaatimuksena on normaalia suurempi palkka.

Humanitaarinen suojele (sv Humanitär skydd/eng Humanitarian protection)

Oleskeluluvan peruste. Myönnetään, kun turvapaikan tai toissijaisen suojelun edellytykset eivät täyty, mutta hakija ei voi palata kotimaahansa tai pysyvään asuinmaahansa siellä tapahtuneen ympäristökatastrofin takia taikka siellä vallitsevan huonon turvallisuustilanteen vuoksi, joka voi johtua aseellisesta selkkauksesta tai vaikeasta ihmisoikeustilanteesta.

Hätätapaukset (sv Nödfall/eng Emergency cases)

Yhdistyneiden Kansakuntien pakolaisjärjestön UNHCR:n pakolaisiksi määrittelemät henkilöt, joita järjestö tarjoaa kiireellisesti uudelleen sijoitettaviksi.

Ilmeisen perusteeton turvapaikkahakemus (sv Uppenbart ogrundad asylansökan/eng Manifestly unfounded asylum application)

Turvapaikkahakemus on ilmeisen perusteeton,

- jos sen tueksi ei ole esitetty vakavia ihmisoikeusloukkauksia, tai muita sellaisia perusteita, jotka liittyvät palautuskieltoihin tai vainon pelkoon tai esitetyt väitteet ovat selvästi epäuskottavia

- jos hakijan ilmeisenä tarkoituksena on käyttää väärin turvapaikkamenettelyä
- jos hakija on saapunut turvallisesta turvapaikka- tai alkuperämaasta, johon hänet voi palauttaa, eikä Maahanmuuttovirasto painavasta syystä ole voinut ratkaista hakemusta määrääjässä

Jäljittäminen (sv Spårning/eng Tracing)

Jäljittämisellä tarkoitetaan, että maahan ilman huoltajaa saapuneiden alaikäisten turvapaikanhakijoiden vanhempien tai muiden huoltajien sijainti on mahdollisuuksien mukaan selvitettävä.

Kaksoiskansalaisuus/monikansalaisuus (sv Dubbelt medborgarskap/Flerfaldigt medborgarskap eng Dual nationality/Multiple nationality)

Henkilöllä voi olla kaksi tai useampia kansalaisuuksia. Kaksoiskansalaisuus on puhekielen ilmaisu.

Kansainvälinen suojele (sv Internationellt skydd/eng International protection)

Kansainvälisellä suojelulla tarkoitetaan pakolaisasemaa, toissijaista suojeluasemaa tai humanitaarisen suojelun perusteella myönnettävää oleskelulupaa.

Kansalaistaminen (sv Naturalisering/eng Naturalisation)

Kansalaisuuden myöntäminen hakemuksesta.

Kansalaisuusaseman määrittäminen (sv Bestämmandet av medborgarskapsstatus/eng Determination of citizenship status)

Epäselvissä tapauksissa Maahanmuuttovirasto selvittää, minkä valtion kansalaisena henkilöä on Suomessa pidettävä.

Kansalaisuus (sv Medborgarskap/eng Nationality, Citizenship)

Jäsenyys tietyssä valtiossa. Sisältää sekä oikeuksia että velvollisuuksia mm. täydet poliittiset oikeudet ja oikeuden saada diplomaattista suojelua ulkomailla.

Kansalaisuushakemus (sv Medborgarskapsansökan/eng Application for Finnish citizenship)

Mahdollisuus saada Suomen kansalaisuus hakemuksen perusteella. Myönnetään, kun kansalaisuuslaissa säädetty edellytykset täyttyvät. Edellytyksistä voidaan poiketa laissa säädettyillä perusteilla.

Kansalaisuusilmoitus (sv Medborgarskapsansmälan/eng Finnish citizenship by declaration)

Oikeus saada Suomen kansalaisuus ilmoituksen perusteella. Koskee vain tiettyjä, kansalaisuuslaissa määriteltyjä henkilöryhmiä.

Kansalaisuusvaltio (sv Nationalstat/eng Country of nationality/citizenship)

Valtio, jonka kansalainen henkilö on.

Kansallisuus (sv Nationalitet/eng National/Ethnic origin)

Etninen tausta. Henkilö, joka kuuluu tiettyyn kansanryhmään (esim. inkerinsuomalainen, kurdi, romani), mutta ei välttämättä ole tai ole koskaan ollutkaan asuinmaansa kansalainen.

Karkottaminen (maasta karkottaminen) (sv Utvisning/eng Deportation)

Maastapoistamismenettely. Jos ulkomaalaisella on tai on ollut oleskelulupa ja hänet päätetään poistaa maasta, hänet karkotetaan (kts. myös käännättäminen).

Kiintiöpakolainen (sv Kvotflykting/eng Quota refugee)

UNHCR:n pakolaiseksi katsoma henkilö, jolle on myönnetty maahantulolupa budjetissa vahvistetun pakolaiskiintiön puitteissa.

Kotoutumispalvelut (sv Integrationstjänster/eng Integration services)

on kotouttamistoimenpiteiden rinnalla käytetty käsite, joka tarkoittaa kunnissa suoritettavia maahanmuuttajiin suunnattuja lakisääteisiä palveluja. Puhutaan kotouttamista edistävästä ja -tukevista palveluista ja toimenpiteistä. Viranomaiset ja kunnat suorittavat valtion rahoittaman maahanmuuttajatyön, mutta on myös mahdollista järjestää muuta kuin valtion rahoittamaa kotoutumista edistävää toimintaa. Yrityksillä ja yhdistyksillä on myös tärkeä rooli kotoutumista edistävässä työssä.

Kotoutumissuunnitelma (sv Integrationsplan/eng Integration plan)

on maahanmuuttajan henkilökohtainen suunnitelma toimenpiteistä ja palveluista, jotka edistävät ja tukevat hänen mahdollisuuksiaan hankkia riittävä suomen tai ruotsin kielen taito ja muita yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja. Suunnitelmassa otetaan huomioon myös maahanmuuttajan perheen kotoutumista edistävät ja tukevat toimenpiteet ja palvelut. Kotoutumissuunnitelman sisältö sopeutetaan maahanmuuttajan tarpeiden mukaan. Se voi sisältää myös perusopintoja ja ammatillisia opintoja, lukio-opintoja tai esimerkiksi korkeakoulututkintoihin johtavaa koulutusta. Oikeus kotoutumissuunnitelmaan kestää kolme vuotta maahanmuuttajan ensimmäisen kotikunnan väestötietojärjestelmään merkittämisestä. Aikaa, jona maahanmuuttajalla on oikeus suunnitelmaan, voidaan tietyissä olosuhteissa pidentää enintään kahdella vuodella. Maahanmuuttaja, työ- ja elinkeinotoimisto ja kunta laativat yhdessä kotoutumissuunnitelman. Jos maahanmuuttaja ei ole kunnan sosiaalipalvelujen tarpeessa, maahanmuuttaja ja työ- ja elinkeinotoimisto voivat laatia suunnitelman keskenään. Maahanmuuttaja kirjataan työ- ja elinkeinotoimistossa kotouttamisaikana työttömäksi. Tästä johtuen maahanmuuttajien työttömyyttä kuvaavat tilastot voivat olla hiukan harhaanjohtavia. Osa työttömiksi kirjatuista maahanmuuttajista voivat itse asiassa olla opiskelijoita.

Kotoutumistuki (sv Integrationsstöd/eng Integration assistance)

on maahanmuuttajalle kotoutumissuunnitelman aikaisen toimeentulon turvaamiseksi tarkoitettu tuki. Kotoutumistuella edistetään ja parannetaan maahanmuuttajan kotoutumisaikana tehtäviä työelämään ja jatkokoulutukseen hakeutumisen edellytyksiä. Kotoutumistuki muodostuu työmarkkinatuesta sekä toimeentulotuesta. Maahanmuuttajalla ei ole kotouttamissuunnitelman voimassaolon aikana oikeutta normaaliin työmarkkinatukeen.

Kotouttamisohjelma (sv Integrationsprogram/eng Integration program)

kotouttamislaissa säädetty, Suomen kunnissa laadittava, kotouttamista edistävä ja tukeva ohjelma. Ohjelma sisältää suunnitelmankotoutumista edistävästä ja tukevista toimenpiteistä ja palveluista sekä yhteistyöstä ja vastuusta kunnassa tehtävästä kotouttamistyöstä. Ohjelman tulee myös ottaa maahanmuuttajia huomioon muita yhteiskunnan palveluja ja toimenpiteitä suunniteltaessa ja järjestettäessä. Ohjelmaan sisällytetään myös etnisen tasa-arvon ja hyvien etnisten suhteiden edistäminen ja syrjinnän ehkäiseminen.

Kotouttamistoimenpiteet (sv Integrationsfrämjande åtgärder/eng measures to promote integration)

ovat viranomaisten järjestämiä kotoutumista edistäviä toimenpiteitä. Tavoitteena on, että maahanmuuttajat voivat osallistua suomalaisen yhteiskunnan toimintaan kuten muutkin maassa asuvat. Suomen tai ruotsin kielen oppiminen on yksi kotoutumisen keskeinen tekijä, koska kielitaidon karttuminen edistää mahdollisuuksia työllistyä tai jatkaa opintoja.

Kotouttamistyö (sv Integrationsarbete/eng Integration work)

Sana viittaa useimmin valtion rahoittamaan kotouttamistyöhön. Sitä voi kuitenkin muustakin maahanmuuttajien kotouttamiseen liittyvästä toiminnasta, esimerkiksi uskonnollisten yhteisöjen vapaaehtoisuustyöstä, yritysten järjestämästä työpaikkakoulutuksesta ja yhdistystoiminnasta.

Kotoutumispalvelut (sv Integrationstjänster/eng Integration services)

on kotouttamistoimenpiteiden rinnalla käytetty käsite, joka tarkoittaa kunnissa suoritettavia maahanmuuttajiin suunnattuja lakisääteisiä palveluja. Puhutaan kotouttamista edistävistä ja -tukevista palveluista ja toimenpiteistä. Viranomaiset ja kunnat suorittavat valtion rahoittaman maahanmuuttajatyön, mutta on myös mahdollista järjestää muuta kuin valtion rahoittamaa kotoutumista edistävää toimintaa. Yrityksillä ja yhdistyksillä on myös tärkeä rooli kotoutumista edistävässä työssä.

Kotoutumissuunnitelma (sv Integrationsplan/eng Integrationplan)

on maahanmuuttajan henkilökohtainen suunnitelma toimenpiteistä ja palveluista, jotka edistävät ja tukevat hänen mahdollisuuksiaan hankkia riittävä suomen tai ruotsin kielen taito ja muita yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja. Suunnitelmassa otetaan huomioon myös maahanmuuttajan perheen kotoutumista edistävät ja tukevat toimenpiteet ja palvelut. Kotoutumissuunnitelman sisältö sopeutetaan maahanmuuttajan tarpeiden mukaan. Se voi sisältää myös perusopintoja ja ammatillisia opintoja, lukio-opintoja tai esimerkiksi korkeakoulututkintoihin johtavaa koulutusta. Oikeuskotoutumissuunnitelmaan kestää kolme vuotta maahanmuuttajan ensimmäisen kotikunnan väestötietojärjestelmään merkitsemisestä. Aikaa, jona maahanmuuttajalla on oikeus suunnitelmaan, voidaan tietyissä olosuhteissa pidentää enintään kahdella vuodella. Maahanmuuttaja, työ- ja elinkeinotoimisto ja kunta laativat yhdessä kotoutumissuunnitelman. Jos maahanmuuttaja ei ole kunnan sosiaalipalvelujen tarpeessa, maahanmuuttaja ja työ- ja elinkeinotoimisto voivat laatia suunnitelman keskenään. Maahanmuuttaja kirjataan työ- ja elinkeinotoimistossa kotouttamisaikana työttömäksi. Tästä johtuen maahanmuuttajien työttömyyttä kuvaavat tilastot voivat olla hiukan harhaanjohtavia. Osa työttömiksi kirjatuista maahanmuuttajista voivat itse asiassa olla opiskelijoita.

Kotoutumistuki (sv Integrationsstöd/eng Integration assistance)

on maahanmuuttajalle kotoutumissuunnitelman aikaisen toimeentulon turvaamiseksi tarkoitettu tuki. Kotoutumistuella edistetään ja parannetaan maahanmuuttajan kotoutumisaikana tehtäviä työelämään ja jatkokoulutukseen hakeutumisen edellytyksiä. Kotoutumistuki muodostuu työmarkkinatuesta sekä toimeentulotuesta. Maahanmuuttajalla ei ole kotouttamissuunnitelman voimassaolon aikana oikeutta normaaliin työmarkkinatukeen.

Käännyttäminen (sv Avvisning/eng Refusal of entry)

Maastapoistamismenettely. Kun ulkomaalaisella ei ole ollut oleskelulupaa ja hänet päätetään poistaa maasta, hänet käännytetään (kts. myös karkottaminen).

Laillinen oleskelu (sv Laglig vistelse/eng Legal residence)

Laillisella maassa oleskelulla tarkoitetaan tässä asiayhteydessä ulkomaalaisen maassa oleskelua asianmukaisin ja voimassa olevin luvuin. Maassa oleskelu on laillista silloin, kun ulkomaalainen oleskelee maassa voimassa olevalla viisumilla, viisumivapauden perusteella tai voimassa olevalla oleskeluluvalla.

Maahanmuuttaja/Maastamuuttaja (sv Invandrare/Utvandrare/eng Immigrant/Emigrant)

Maasta toiseen muuttava henkilö. Yleiskäsite, joka koskee kaikkia eri perustein muuttavia henkilöitä.

Maahanmuuttaja/maahanmuutto perhesiteiden/perheenyhdistämisen perusteella (sv. Anhöriginvandrare/invandring på grund av familjeband/familjeåterförening/eng Family ties, personal relationship)

Henkilö, joka on muuttanut Suomeen sellaisen työperäisen maahanmuuttajan perheenjäsenenä, joka on avioitunut suomalaisen tai Suomessa asuvan maahanmuuttajan kanssa tai joka on saapunut Suomeen perheenyhdistämisessä sellaisen pakolaisen kanssa, jolla on jatkuva oleskelulupa Suomessa.

Maahantulokielto (sv Inreseförbud/eng Prohibiting entry to Finland, entry prohibition, prohibition of entry)

Käännyttämisen tai maasta karkotuksen yhteydessä ulkomaalaiselle voidaan määrätä kielto saapua Suomeen uudelleen. Kielto voi olla voimassa määräajan tai toistaiseksi ja se koskee joko koko Schengen-aluetta tai vain Suomea.

Maansisäinen pakolainen (sv Internflykting/eng Internally displaced person – IDP)

henkilöt tai ihmisryhmät jotka ovat joutuneet pakenemaan kodeistaan laajan väkivallan, ihmisoikeuksien rikkomuksien, aseellisen konfliktin, ihmisten aiheuttamien tai luonnonkatastrofien takia. Nämä pakolaiset jäävät oman maansa rajojen sisäpuolelle.

Maastamuuttaja/Maahanmuuttaja (sv Utvandrare/Invandrare /eng Emigrant/Immigrant)

Maasta toiseen muuttava henkilö. Yleiskäsite, joka koskee kaikkia eri perustein muuttavia henkilöitä.

Monikansalaisuus/kaksoiskansalaisuus (sv Flerfaldigt medborgarskap/Dubbelt medborgarskap eng Multiple nationality/Dual nationality)

Henkilöllä voi olla kaksi tai useampia kansalaisuuksia. Kaksoiskansalaisuus on puhekielen ilmaisu.

Muukalaispassi (sv Främlingspass/eng Alien's passport)

Matkustusasiakirja, joka voidaan myöntää ulkomaalaiselle, jos hän ei voi saada passia kotimaansa viranomaiselta tai hän on kansalaisuudeton tai siihen on muutoin erityinen syy. Muukalaispassi myönnetään henkilölle, joka on saanut oleskeluluvan toissijaisen suojelun perusteella.

Oleskelukortti (sv Uppehållskort/eng Residence card)

Poliisin myöntämä, oleskelulupaoikeudesta Suomessa todistava kortti EU-kansalaisen perheenjäsenelle, joka ei itse ole EU-kansalainen. Kortin sirulle tallennetaan biometrisinä tunnistena muun muassa kasvokuva ja kaksi sormenjälkeä. Oleskelukortti ei ole virallinen henkilöllisyystodistus. Vrt. oleskelulupakortti.

Oleskelulupa (sv Uppehållstillstånd/eng Residence permit)

Lupa saapua toistuvasti maahan ja oleskella maassa. Myönnetään ulkomaalaiselle muuta kuin matkailua tai siihen verrattavaa lyhytaikaista oleskelua varten (kts. viisumi).

Työntekijän oleskelulupa (sv Uppehållstillstånd för arbetstagare/eng Residence permit for an employed person)

Elinkeinonharjoittajan oleskelulupa (sv Uppehållstillstånd för näringsidkare/eng Residence permit for a self-employed person)

Opiskelijan oleskelulupa (sv Uppehållstillstånd för studier /eng Residence permit for studies)

Oleskelulupa perhesiteen perusteella (sv Uppehållstillstånd på grund av familjeband/eng Residence permit on the basis of family ties)

Pysyvä oleskelulupa (sv Permanent uppehållstillstånd/eng Permanent residence permit)

Pysyvä oleskelulupa myönnetään henkilölle, joka on oleskellut Suomessa yhtäjaksoisesti jatkuvalla oleskeluluvalla neljä vuotta. Oleskelun syy tai muut erityiset syyt voivat aiheuttaa poikkeuksia. Lupa myönnetään toistaiseksi eikä sitä tarvitse uusida. Pysyvään oleskelulupaan merkitään kirjaintunnus P.

Määräaikainen oleskelulupa (sv Tidsbegränsat uppehållstillstånd/eng Fixed-term residence permit)

Määräaikainen oleskelulupa voidaan myöntää joko jatkuvaisuusteista tai tilapäisluonteista oleskelua varten:

Jatkuva oleskelulupa (sv Kontinuerligt uppehållstillstånd/eng Continuous residence permit)

Lupa myönnetään ulkomaalaiselle, joka on tullut Suomeen pysyvässä maahanmuuttotarkoituksessa. Lupa on uusittava määräajan päätyttyä.

Jatkuvaan oleskelulupaan merkitään kirjaintunnus A.

Tilapäinen oleskelulupa (sv Tillfälligt uppehållstillstånd/eng Temporary residence permit)

Lupa myönnetään ulkomaalaiselle, jonka tarkoituksena ei ole jäädä Suomeen pysyvästi. Lupa on uusittava määräajan päätyttyä.

Tilapäiseen oleskelulupaan merkitään kirjaintunnus B.

Oleskelulupakortti (sv Uppehållstillståndskort/eng Residence permit card)

Maahanmuuttoviraston tai poliisin myöntämä kortti, jolla muut kuin EU-kansalaiset todistavat oleskelulupansa Suomessa. Kortin sirulle tallennetaan biometrisinä tunnistina muun muassa kasvokuva ja kaksi sormenjälkeä. Oleskelulupakortti ei ole virallinen henkilöllisyystodistus. Vrt. oleskelukortti.

Pakolainen (sv Flykting/eng Refugee)

Ulkomaalainen, jolla on perustellusti aihetta pelätä joutuvansa vainotuksi alkuperän, uskonnon, kansallisuuden, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteen vuoksi. Pakolaisaseman saa henkilö, jolle jokin valtio antaa turvapaikan tai jonka UNHCR katsoo olevan pakolainen.

Pakolaisen matkustusasiakirja (sv Resedokument för flykting/eng Refugee travel document)

Matkustusasiakirja, joka myönnetään pakolaiselle.

Palauttamis-/palautuskielto (non-refoulement) (sv Non-refoulement-principen / Återsändningsförbud eng Non-refoulement)

Palauttamiskielto (non-refoulement) on periaate siitä, että ketään ei saa palauttaa alueelle, jossa häntä uhkaa kuolemanrangaistus, kidutus tai muu epäinhimillinen tai ihmisarvoa loukkaava kohtelu.

Paluumuuttaja (sv Återflyttare/eng Returnee)

Ulkosuomalainen, joka palaa Suomeen. Suomessa käsitettä sovelletaan entisiin ja nykyisiin Suomen kansalaisiin sekä entisen Neuvostoliiton alueelta peräisin oleviin henkilöihin kuten inkerinsuomalaisiin, joilla on suomalainen syntyperä. Viimeksi mainitut ovat kansallisuudeltaan, mutta eivät kansalaisuudeltaan suomalaisia.

Passi (sv Pass/eng Passport)

Kotimaan viranomaisen antama matkustusasiakirja, joka ulkomaalaisella on oltava Suomeen saapuesaan ja Suomessa oleskellessaan (poikkeus mm. pohjoismaiden kansalaiset).

Perheenkokoaja (sv Anknytningsperson/eng Sponsor)

Suomessa oleskeleva henkilö, joko Suomen kansalainen tai muunmaalainen, jonka Suomessa oleskelun perusteella ulkomailla olevalle perheenjäsenelle haetaan oleskelulupaa perhesiteen perusteella.

Periytymisperiaate (sv Härstamningsprincipen/eng Parentage principle)

Suomen kansalaisuuslainsäädännössä omaksuttu ensisijainen periaate kansalaisuuden siirtymisestä lapselle lapsen vanhemman kansalaisuuden mukaan.

Siirtolainen (sv Migrant, In-/utvandrare/eng Migrant)

Henkilö, joka muuttaa maasta toiseen rakentaakseen siellä itselleen uuden elämän. Maastamuuttaja tai maahanmuuttaja.

Suomalainen syntyperä (sv Finländsk härkomst/eng Finnish birth)

Ulkomaan kansalaisella on suomalainen syntyperä, jos hän on ollut Suomen kansalainen tai ainakin toinen hänen vanhemmistaan tai yksi hänen isovanhemmistaan on tai on ollut syntyperäinen Suomen kansalainen.

Suomen kansalainen (sv Finsk medborgare/eng Finnish citizen)

Henkilö, joka syntyessään tai myöhemmin muulla tavalla on saanut Suomen kansalaisuuden.

Sur place -tilanne (sv Sur place –situation/eng Sur place –situation)

Tilanne, jossa kansainvälisen suojelun tarve syntyy vasta henkilön lähdettyä kotimaastaan. Esim. turvapaikanhakijan kotimaan tilanne on muuttunut niin, ettei hän pysty enää palaamaan takaisin. Turvapaikanhakija voi myös olla suojelun tarpeessa omien toimiansa vuoksi, joihin hän on osallistunut ulkomailla kotimaasta lähtönsä jälkeen.

Syntymämaaperiaate (sv Territorialprincipen/eng Birthplace principle)

Suomen lainsäädännössä omaksuttu toissijainen periaate, jonka mukaan Suomessa syntyvä lapsi saa syntymäpaikan perusteella Suomen kansalaisuuden, jos hän ei saa syntyessään minkään vieraan valtion kansalaisuutta.

Syntyperäinen Suomen kansalainen (sv Infödd finsk medborgare/eng Finnish citizen by birth)

Henkilö, joka on syntyessään saanut Suomen kansalaisuuden.

Säilöönotto (sv Tagande i förvar/eng Detention)

Turvaamistoimi, valvontakeino. Ulkomaalainen voidaan ottaa säilöön esim. silloin, jos on odotettavissa, että hän piiloutuu välttyäkseen käännättämiseltä tai maasta karkottamiselta. Turvapaikanhakija voidaan ottaa säilöön, jos säilöönotto on tarpeellinen epäselvän henkilöllisyyden selvittämiseksi.

Toissijainen suojelu (sv Alternativt skydd/eng Subsidiary protection)

Oleskeluluvan peruste. Myönnetään, kun turvapaikan saamisen edellytykset eivät täyty, mutta hakijaa uhkaa kotimaassaan tai pysyvässä asuinmaassaan kuolemanrangaistus, teloitus, kidutus tai muu epäinhimillinen tai ihmisarvoa loukkaava kohtelu tai rangaistus. Lupa voidaan myöntää myös, jos on ilmeistä, että hakija ei voi palata kotimaahansa tai pysyvään asuinmaahansa joutumatta vakavaan henkilökohtaiseen vaaraan siellä vallitsevan aseellisen selkkauksen vuoksi (kts. myös sur place -tilanne).

Turvapaikanhakija (sv Asylsökande/eng Asylum applicant/seeker)

Henkilö joka hakee suojelua ja oleskeluoikeutta vieraasta valtiosta. Turvapaikanhakija saa pakolaisaseman, jos hänelle myönnetään turvapaikka. Turvapaikanhakija ei siis vielä ole pakolainen, sillä hänen pakolaisuuttaan ei ole vielä selvitetty. Turvapaikkamenettelyn yhteydessä tutkitaan ja ratkaistaan myös, voiko oleskeluluvan saada jollain muulla perusteella. Osaan muista perusteista on tehtävä erillinen, maksullinen oleskelulupahakemus.

Turvapaikka (sv Asyl/eng Asylum)

Oleskelulupa, joka annetaan ulkomaalaiselle turvapaikkaprosessissa pakolaisaseman perusteella.

Turvapaikkatutkinta (sv Asylutredning/eng Asylum investigation)

Menettely, jossa poliisi tai rajavartija ensin selvittää turvapaikanhakijan henkilötiedot ja hänen matkareitinsä. Sen jälkeen Maahanmuuttovirasto puhuttelee hakijan selvittääkseen hänen perusteensa turvapaikkahakemukselle.

Työvoiman maahanmuutto (sv Arbetskraftsinvandrare/arbetskraftsinvandring/eng Labour migration)

Ulkomaalainen henkilö, joka muuttaa asumaan ja työskentelemään Suomeen.

Ulkomaalainen (sv Utlänning/eng Alien, Foreign citizen)

Henkilö, joka ei ole Suomen kansalainen.

Ulkomainen työvoima (sv Utländsk arbetskraft/eng Foreign workforce)

Ulkomaalaiset, joilla on oikeus tehdä työtä maassa.

Ulkosuomalainen (sv Utomlands bosatta finländare / utlandsfinländare/eng Finnish expatriot)

Ulkomailla asuva entinen tai nykyinen Suomen kansalainen ja näiden jälkeläinen, joka pitää itseään suomalaisena.

UNHCR United Nations High Commission for Refugees

Yhdistyneiden kansakuntien pakolaisasiain päävaltuutettu.

Vierastyöläinen (sv Gästarbetare/eng Guestworker)

Vieraaseen maahan työhön muuttanut, mutta entisen kansalaisuutensa säilyttänyt työläinen.

Viisumi (sv Visum/eng Visa)

Maahantulolupa, joka myönnetään ulkomaalaiselle matkailua tai siihen verrattavaa lyhytaikaista oleskelua varten. Viisumilajeja ovat kauttakulkuviisumi, kertaviisumi, lentokentän kauttakulkuviisumi ja toistuvaisviisumi.

